

Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus
Sulka II -hanke

Turun ulkoilumahdollisuuksien selvitys
2011

Turun kaupunki ja Suomen Latu

16.9.2011

SISÄLLYS

1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT	3
2 MIKSI EDISTÄÄ ULKOILUOLOSUHTEITA?.....	5
2.1 Ulkoilun ja liikunnan hyvinvointivaikutukset	5
2.2 Liikunnallista elämäntapaa edistävä elinympäristö.....	6
2.3 Lainsäädäntö ulkoiluolosuhteiden edistämisen taustalla.....	7
2.4 Yhteistyö ulkoiluolosuhteiden kehittämisen edellytyksenä	8
3 ULKOILUTOTTUMUKSET.....	9
3.1 Asukaskyselyn vastaajien taustatiedot	9
3.2 Ulkoilu- ja liikunta-aktiivisuus	10
3.3 Suosituimmat ulkoilulajit	10
3.4 Ulkoilupaikkojen käyttö	10
3.5 Ulkoilupaikan valinnan tekijät.....	11
3.6 Ulkoilupaikkojen saavutettavuus.....	11
4 TURUN ULKOILUPAIKKAVERKOSTO	13
4.1 Ulkoilupaikkojen kokonaisarvosanat	13
4.2 Reittiverkosto.....	13
4.2.1 Jalkakäytävät ja pyörätiet	14
4.2.2 Turun ulkoilu- ja virkistysreitit	15
4.2.2.1 Kuntoradat	15
4.2.2.2 Luontopolut ja retkeilyreitit.....	15
4.2.2.3 Hiihtoladut	16
4.2.2.4 Muut ulkoilureitit	17
4.3 Erilaiset puistot, ulkoilu- ja virkistysalueet ja suojelukohteet	18
4.4 Uimarannat, uimapaikat, maauimalat ja avantouintipaikat.....	20
4.5 Ulkoilu vesistöillä	21
4.6 Muut ulkoilupaikat ja -kohteet	21
4.7 Ulkokentät.....	22
4.8 Ulkoilupalvelut: viitoitukset, taukopaikat, karttamateriaalit ja viestintä.....	23
5 ULKOILUOLOSUHTEIDEN MUUTOS TURUSSA.....	25
6 SELVITYKSEN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	26
LÄHTEET	30
LIITTEET	33
Liite 1. Ulkoilupaikkojen käyttö selvityksen asukaskyselyn mukaan.....	33
Liite 2. Turun hiihtoladut.....	34
Liite 3. Turun ulkokentät ja lähiliikuntapaikat 2011.	35
Liite 4. Sulka I -hankkeen raportti 29.5.1998.....	46

1 SELVITYKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tämän selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa Turun ulkoiluolosuhteiden nykytilasta, viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista muutoksista sekä tulevaisuuden ennusteista Turun ulkoiluolosuhteiden kehittämistyön taustalle.

Suomen Latu aloitti syyskuussa 2009 valtakunnallisen Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hankkeen, jossa tavoitteena on selvittää 15 suomalaisessa kunnassa ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien nykytila ja tulevaisuuden tarpeet. Vuosina 2009–2011 toteutettava hanke toimii myös 10 -vuotisseurantaselvityksenä vuosina 1998–2000 toteutetulle Sulka I -hankkeelle, jossa selvitettiin yli 400 kunnan ulkoilumahdollisuudet. Nykytilan analyysin lisäksi kerätään kunnissa tietoa viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista muutoksista ja kuntien hyvistä käytännöistä liittyen ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien kehittämiseen. Tavoitteena on levittää tieto hankkeen tuloksista ja kerätyistä hyvistä käytännöistä ja toimintamalleista myös kaikille Suomen kunnille hankkeen lopussa. Hanketta rahoittavat Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen Latu.

Turun selvitys on osa Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus (Sulka II) -hanketta. Tammikuussa 2011 työskentelynsä aloitti Turun ulkoilutyöryhmä, jonka jäseninä ovat toimineet Turun kaupungin liikuntajohtaja Arto Sinkkonen, liikuntasuunnittelija Eeva Ennola, luonnonsuojelutarkastaja Jarmo Laine, viherliikelaitoksen johtaja Mari Helin, kaavoitusarkkitehti Päivi Siponen, vastaava rakennuttaja Anna-Kaisa Kaukola ja liikuntapaikkapäällikkö Markku Aaltonen. Varsinais-Suomen kestävän kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskuksesta työryhmätyöskentelyyn on osallistunut kestävän liikkumisen koordinaattori Paula Väisänen, Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry:stä Rajattomasti liikuntaa Turun seudulla -hankkeen projektipäällikkö Reijo Hakorinta sekä Turun Ladun varapuheenjohtaja, reittiasiantuntija, Ilpo Vuori. Suomen Ladusta työryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet Sulka II -hankkeen projektikoordinaattori Eveliina Nygren ja toiminnanjohtaja Eki Karlsson. Selvityksen kirjoittamisesta on vastannut Suomen Ladun Sulka II -hankkeen projektikoordinaattori Eveliina Nygren.

Turun osalta selvitys on edennyt siten, että aluksi ulkoilutyöryhmälle tehtiin asiantuntijakysely, jonka avulla kartoitettiin kunnan lähtötilanne ulkoilumahdollisuuksien näkökulmasta. Ulkoilutyöryhmän ensimmäisessä kokouksessa keskustelun ja asiantuntijakyselyn vastausten tarkastelun avulla haettiin yhtenäistä linjaa Turun ulkoiluolosuhteiden nykytilasta, tapahtuneista muutoksista ja tulevaisuuden kehittämistarpeista.

Tämän jälkeen selvitettiin asukkaiden näkemyksiä. Sähköisen asukaskyselyn avulla kartoitettiin sekä kunnan ulkoiluolosuhteiden kysyntää, että kehittämistarpeita. Asukaskysely oli avoimena Turun kaupungin verkkosivuilla 9.3.–9.4.2011 välisen ajan. Kyselyyn vastasi yhteensä 480 asukasta, mikä on noin 0,4 prosenttia Turun asukkaista. Turussa oli 1.1.2011 yhteensä 177 326 asukasta. Asukaskysely oli suunnattu kaikille yli 12 -vuotiaille turkulaisille. Vastaajista 465 oli suomenkielisiä ja 15 ruotsinkielisiä. Asukaskyselystä tiedotettiin kaupungin verkkosivuilla sekä paikallisten lehdistötiedotteiden avulla. Lisäksi vastausten saamiseksi pyydettiin sähköpostitse paikallisia yhdistyksiä vastaamaan kyselyyn sekä tiedottamaan kyselystä jäsenistölleen. Asukaskyselyn yhteydessä myös arvottiin erilaisia ulkoiluun liittyviä tuotteita. Asukaskyselyn tuloksia, kuten muutakin edellä mainittua aineistoa, on käytetty tämän selvityksen pohjana. Tulokset jäävät kunnan viranhaltijoiden käyttöön myös tulevaa kehittämistyötä silmälläpitäen.

Asukaskyselyn päätyttyä järjestettiin 15.6.2011 kaupungin ulkoilutyöryhmän toinen kokous, jossa työryhmä kävi läpi sekä asukaskyselyn tuloksia, että selvityksen alustavia johtopäätöksiä. Samassa kokouksessa työryhmä linjasi myös toimenpide-ehdotuksia Turun ulkoiluolosuhteiden kehittämiseen liittyen.

Hankkeessa järjestettiin myös 15.6.2011 asukkaille ja yhdistyksille avoin asukastilaisuus. Tilaisuudessa asukkaille esiteltiin asukaskyselyn tuloksia sekä asukkaat pääsivät keskustelemaan kunnan viranhaltijoiden kanssa asukaskyselystä nousseista aihe-alueista. Asukaspaneeliin osallistui 6 asukasta. Asukaspaneelista koottu muistio on toimitettu kaupungin viranhaltijoiden käyttöön.

Kokonaisuudessaan tämä selvitys on laadittu luonteeltaan ohjaustyökaluksi Turun ulkoilupaikkojen kehittämisessä. Edellä mainittua aineistoa on käytetty tämän selvityksen pohjana. Tulokset jäävät kunnan viranhaltijoiden käyttöön myös tulevaa kehittämistyötä silmälläpitäen. Lisäksi tausta-aineistona ovat toimineet kunnan materiaalit, kuten Turku -sopimus ja kaupungin visio 2015, asukkaiden hyvinvointiohjelma 2009–2013, viheralueohjelma 2006–2015, ilmasto- ja ympäristöohjelma 2009–2013 ja Turun kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma 2010.

Selvitys koostuu kuudesta luvusta, joista selvityksen luvussa kaksi on selvennetty selvityksen taustalla olevia ulkoiluolosuhteiden edistämisen perusteluja. Luvussa kolme käydään läpi selvityksen asukaskyselyn tuloksia ja luvussa neljä kuvataan Turun ulkoilupaikkaverkosto sekä nykytilan että selvityksen asukaskyselyn tulosten näkökulmasta. Luvussa viisi avataan Turun ulkoiluolosuhteissa viimeisen 10 vuoden aikana tapahtunutta muutosta. Luvusta kuusi löytyvät selvityksen toimenpide-ehdotukset.

Tämä selvitys täydentää kaupungin aikaisempia selvityksiä varsinkin erilaisten ulkoilureittien ja ulkoilualueiden kehittämistarpeiden osalta. Kaupungin toivotaankin hyödyntävän selvityksen tietoja osana päätöksentekoaan sekä levittävän selvityksen tietoja päätöksentekojärjestelmässään. Suomen Latu kiittää selvitystä työstänyttä työryhmää.

2 MIKSI EDISTÄÄ ULKOILUOLOSUHTEITA?

Kunnat painivat kiristyvän taloustilanteen kanssa ja tehtävä on pohtia, miten kuntalaisten hyvinvointi taataan myös vastaisuudessa. Ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien edistämiseen tehtävät panostukset ja olosuhteita ylläpitävät toimet ovat kustannustehokas tapa edistää kuntalaisten hyvinvointia, työikäisen väestön työkykyä, ennaltaehkäistä kunnan sairaanhoitokuluja kasvattavia elintapasairauksia ja ylläpitää kuntalaisten toimintakykyä. Tässä luvussa käydään läpi perusteluja ja tärkeitä näkökulmia liikunta- ja ulkoiluolosuhteiden kehittämiseksi.

2.1 Ulkoilun ja liikunnan hyvinvointivaikutukset

Asukkaille ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet ovat tärkeitä monesta syystä. Viheralueiden laatu ja määrä vaikuttavat asuinpaikan valintaan. Kaupungin luonnonläheisyys on vetovoimatekijä. Ihmisen hyvinvoinnissa viheralueilla on merkittävä rooli. Viheralueet tarjoavat keinon stressin ehkäisemiseen tai siitä palautumiseen. Asukkaat arvostavat väljää ja vihreää kaupunkirakennetta, jossa on mahdollisuus kokea luonnonrauhaa oman asuinpaikan lähistöllä. Viheralueet edistävät myös sosiaalisia suhteita ja vastuuta ympäristöstä.

Ulkoilumahdollisuuksilla on myös suuri merkitys fyysiselle hyvinvoinnille. Viheralueet ja virkistysreitit tarjoavat puitteet arkiliikkumiselle. Viheralueita käytetään eniten kävelyyn ja lenkkeilyyn, luonnosta ja maisemista nauttimiseen sekä pyöräilyyn. Metsäntutkimuslaitoksen (2002) valtakunnallisen virkistyskäytön tutkimuksen mukaan yli kaksi kolmasosaa suomalaisista ulkoilee viikoittain. Nimenomaan asutusta lähellä sijaitsevat virkistysalueet houkuttelevat ihmisiä liikkumaan. Asunnon lähialueiden viheralueet ovat erityisen tärkeitä lasten ja nuorten sekä vanhusten liikkumiselle ja ulkoilulle. Viheralueilla on keskeinen merkitys luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta. Rakennetussa ympäristössä viheralueet toimivat merkkeinä elävästä luonnosta. Viheralueiden puustolla ja muulla kasvillisuudella on myös suuri merkitys suojavaikutuksen kannalta. Viheralueet parantavat ilmanlaatua sitoessaan pienhiukkasia, ja kasvillisuus vaimentaa tuulta. Viheralueet toimivat vesien imeytys- ja viivytyalueina pitäen yllä pohjavesiolosuhteita. Houkuttelevat ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet vaikuttavat tutkitusti myös kunnan imagoon, jonka avulla kunnat kilpailevat veronmaksajista.

Ulkoilulla, liikunnalla ja luonnossa oleskelulla on todettu olevan vaikutusta yksilön hyvinvointiin. Luontoympäristö tarjoaa esteettisiä ja emotionaalisia elämyksiä, hyvän olon ja elpymisen kokemuksia sekä antaa mahdollisuuden monipuoliseen liikuntaan. Luonto sinällään on myös tärkeä motivaatio liikuntaan. (Sievänen 2001.) Luonnossa oleskelu ja niin sanottu ”viheraltistus” on selvästi yhteydessä ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin: luontoympäristössä oleskelu vähentää ihmisen negatiivisia tunteita ja lisää myönteistä mielialaa. Lisäksi viheralueilla on merkitystä myös asukkaiden asumisviihtyvyyteen, joka on suoraan yhteydessä kunnan tai asuinalueen houkuttelevuuteen. (Tyrväinen et al. 2007.) Terveyttä edistävän liikunnan ja ulkoilun avulla pystytään myös ehkäisemään sairauksia ja ylläpitämään ikääntyvän väestön toimintakykyä. Esimerkiksi WHO:n mukaan 90 prosenttia tyypin 2 diabeteksestä olisi ehkäistävissä riittävällä fyysisellä aktiivisuudella ja terveellisellä ravinnolla. Liian vähäisen liikunnan onkin arvioitu aiheuttavan Suomessa 300 - 400 miljoonan euron vuosittaiset kulut sairauspoissaolojen ja sosiaali- ja terveystieteiden muodossa (Fogelholm et al. 2007). Tutkimusten mukaan liikunnan avulla voidaan edistää myös yksilön sosiaalista hyvinvointia (UKK -instituutti).

2.2 Liikunnallista elämäntapaa edistävä elinympäristö

Toiset ulkoilevat liikkuaakseen ja toiset haluavat ulkoillessaan oleskella luonnossa. Tarkasteltaessa liikkumistavan valintaan ja liikkumispäätökseen vaikuttavia tekijöitä, jakaantuvat tekijät yksilöllisiin piirteisiin ja yhteiskuntarakenteellisiin tekijöihin. Yksilöllisestä näkökulmasta päätöksentekoon vaikuttavat muun muassa erilaiset demografiset tekijät, kuten ikä ja sukupuoli sekä erilaiset elämäntyyli ja valinnat. Moni valitsee ulkoilun erilaisilla ulkoilupaikoilla. Suomen Ladun vuonna 2008 TNS -gallupilta tilaaman liikuntapaikkatutkimuksen mukaan suomalainen aikuisväestö toivoisi eniten kehitettävän juuri lähiulkoilureittejä ja -polkuja. Yhteiskuntarakenteen näkökulmasta liikkumispäätökseen vaikuttavat yhdyskunnassa olemassa olevat laatutekijät, kuten kulkuyhteydet, maankäytön monipuolisuus, kodin sijainti (saavutettavuus) ja katuverkoston kunto. Merkittäviä ovat myös arkiolosuhteisiin liittyvät tekijät, kuten potentiaalisen liikuntapaikan saavutettavuus, määränpäiden määrä, laatu ja yhdisteltävyys sekä liikkumistavan laatu, miellyttävyys ja kustannukset. (Kyttä & Kahila 2006.)

Saavutettavuus

Liikuntapaikkojen saavutettavuutta voidaan tarkastella maantieteellisestä, toiminnallisesta tai taloudellisesta näkökulmasta. Maantieteellisesti liikuntapaikan saavutettavuudessa tärkeitä ominaisuuksia ovat sen sijainti suhteessa väestöön, liikenneyhteydet, kotimatkan pituus sekä esimerkiksi reitin pituus. Jokaisella tulisi olla ulkoilupaikka enintään kilometrin päässä kotoa. Toiminnallisesta näkökulmasta tärkeitä ovat liikuntapaikan palvelutarjonta, esimerkiksi levähdyspaikkojen määrä reitin varrella tai esteettömyys. Taloudellisesta näkökulmasta tarkastellaan esimerkiksi mahdollisia pääsymaksuja. Saavutettavuutta tulisi tarkastella myös laajemmin. Yksi tärkeimmistä saavutettavuuden mittareista on, miten asukas kokee saavuttavansa liikuntapaikan? Lähiliikunnan merkitys on suuri ja kasvaa koko ajan väestön ikääntyessä.

Esteettömyys

Ulkoilupaikan esteettömyys on tärkeä tekijä sekä saavutettavuuden, että kaikille asukasryhmille soveltuvan elinympäristön luomisessa. Esteettömyys on tasa-arvoisen harrastamisen perusedellytys. Esteettömyyttä voidaan tarkastella fyysisestä, tiedonsaannin ja sosiaalisesta näkökulmasta. Esteettömällä ulkoilupaikalla asukas voi toimia yhdenvertaisesti riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksistaan, kuten fyysisistä liikuntaedellytyksistään, tiedonsaannillista rajoitteistaan tai sosiaalisista lähtökohdistaan.

Turvallisuuden kokemus

Turvallisuuden tunne on tärkeä tekijä ulkoilu- ja liikuntapäätöstä tehtäessä. Turvallisuus voi olla joko mitattavaa turvallisuutta, joka määritellään esimerkiksi onnettomuuksien määrällä, tai ihmisen omaa kokemusta turvallisuuden tunteesta. Kokemus turvallisuudesta riippuu esimerkiksi valaistuksen määrästä tai alueen viihtyvyydestä. Koettu turvattomuus on lisääntynyt. Suomalaisia tutkimuksia asukkaiden kokeman turvallisuuden määrittämisestä ja fyysisen ympäristön vaikutuksesta turvallisen elinympäristön syntymiseen on vähän. Elinympäristön vaarallisen kokemisen tiedetään kuitenkin rajoittavan arkiliikunnasta erityisesti naisilla. Pelot rajoittavat myös lasten liikkumista. (Liikunta ja elinympäristö 2011.)

Monipuolinen luontoympäristö

Monipuolinen luontoympäristö on tärkeä osa ulkoilua edistävää elinympäristöä. Viheralueet voidaan nähdä asukkaille tarjottavina palveluina. Virkistyksen kannalta on tärkeää, että viheralueita on riittävästi, ne sijaitsevat riittävän lähellä asutusta ja ne ovat turvallisten sekä sujuvien liikenneyhteyksien päässä. Viheralueiden riittävyyskokemus on yksilöllinen ja siihen

vaikuttavat esim. viheralueiden yhtenäisyys tai pirstaleisuus. Lähes poikkeuksetta viheralueita pidetään asumisviihtyvyyden tärkeänä tekijänä. Tärkeimpiä laatutekijöitä viheralueisiin liittyen ovat kaunis maisema, rauha, hiljaisuus sekä metsäntuntu. (Pelkonen & Tyrväinen 2005.)

Lajitrendit

Elämäntyylien muutoksen ja erilaisten valintojen kautta syntyvät uudet lajit asettavat myös uusia vaatimuksia ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksille. Esimerkiksi rullalautailun, retkiluistelun ja lumikenkäilyn vaatimukseen on vastattu jo monessa kunnassa luomalla niille harrastamisolosuhteet. Kunnalla tulee olla tietoa kuntalaisten tarpeista, jotta niihin pystytään vastaamaan. Lajitrendien muutosten tarkastelu on tärkeää myös tutkittaessa liikuntapaikan elinkaarta. Monipuoliset mahdollisuudet takaavat, että liikuntapaikka mukautuu helposti myös uusien lajien vaatimuksiin.

Ilmastonmuutos ulkoiluolosuhteiden haastajana

Liikunta, urheilu ja ulkoilu vaikuttavat ympäristöön ja toisaalta ympäristöongelmat vaikuttavat liikunnan ja ulkoilun harrastamiseen. Ympäristöhaasteista yksi keskeisin on ilmastonmuutos, joka tulee vaikuttamaan myös ulkoilun olosuhteisiin ja ulkoilulajien valikoimaan tulevaisuudessa. Maapallon keskilämpötila on noussut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana selvästi. Uusimpien laskelmien mukaan lämpötila tulee nousemaan seuraavan sadan vuoden aikana vähintään kahdesta kuuteen astetta. Tämä vaikuttaa suoraan sekä perinteisten, että uusien lumilajien harrastamiseen.

2.3 Lainsäädäntö ulkoiluolosuhteiden edistämisen taustalla

Kuntalain (1995) mukaan kuntien keskeinen tehtävä on asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tämä tehtävä kuuluu kaikille hallinnonaloille. Kansanterveyslaki (2004) määrittää kunnille vastuun asukkaidensa terveyden edistämisestä. Ulkoilulaissa (1973) määritellään kunta ulkoilureiteistä vastaavaksi tahoksi ja liikuntalaki (1998) määrittää kuntien roolia liikuntapalveluiden tuotannossa, joiden piiriin myös ulkoiluolosuhteiden ja -palveluiden voidaan laskea kuuluvan. Lain mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa erityisryhmät huomioon ottaen.

Palveluiden tuotantoa määrittelevän lainsäädännön rinnalla merkittävässä osassa ulkoiluolosuhteita kehitettäessä on yhdyskuntasuunnittelun perustana oleva maankäyttö- ja rakennuslaki (1999). MRL:n mukaan kunnan on huolehdittava alueiden käytön suunnittelusta sekä hyvän ja kestävä kehitystä edistävän elinympäristön syntymisestä alueellaan. Ulkoilu- ja virkistysalueiden riittävää määrää ja saavutettavuutta pidetään sekä yleisesti, että tutkimusten mukaan hyvän elinympäristön yhtenä tunnuspiirteenä. Lain mukaan tavoitteena tulee olla alueiden käytön järjestäminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on lain mukaan edistää turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista, palvelujen saatavuutta sekä liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

Ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia käsitellään myös liikunnan näkökulmasta monissa periaatepäätöksissä. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2010 suosituksen liikunnan edistämiseksi kunnissa. Suositukset julkaistiin viiden ministeriön sekä Kuntaliiton ja

liikuntajärjestöjen yhteistyöllä. Suositusten tavoitteena on kannustaa kuntia tekemään liikunnasta kunnan keskeinen strateginen valinta. Suosituksessa annettujen muistilistojen avulla tuetaan eri hallintokuntien johtoa liikunnan edistämistyössä ja tarjotaan ideoita edellytysten luomiseksi erityisesti terveyttä edistävän liikunnan kannalta. Valtioneuvosto antoi liikunnan edistämisen linjoista periaatepäätöksen vuonna 2008. Periaatepäätöksessä valtioneuvosto sitoutuu edistämään liikunnallista elämäntapaa lisäämällä arkiliikkumisen mahdollisuuksia elämänkulun eri vaiheissa. Vuonna 2009 Opetusministeriö antoi toimenpidesuunnitelman periaatepäätöksen toteuttamiseksi. Toimenpidesuunnitelmassa suositellaan helposti saavutettavien liikkumisympäristöjen luomista ja hallinnonalojen yhteistyötä liikunnan aseman edistämiseksi esimerkiksi kaavoituksessa. Opetusministeriö esittää myös ehdotuksessaan kansalliseksi liikuntaohjelmaksi (2008) vision Suomesta yhteiskuntana, jossa kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus harrastaa liikuntaa. Valtion liikuntaneuvosto linjasi myös vuonna 2008 Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011 asiakirjassaan liikuntaolosuhteiden tulevien vuosien arvopohjaa. Asiakirja nimeää liikuntaolosuhteiden keskeisiksi arvoiksi esteettömyyden, helpon saavutettavuuden, tasa-arvoisuuden ja turvallisuuden. Samalla liikkumisympäristöjä tulisi kehittää kestävä kehityksen periaatteet huomioiden. Asiakirjassa korostetaan myös liikuntaolosuhteiden kehittämistä hallinto- ja sektorirajat ylittävän yhteistyön voimin. Ulkoiluolosuhteiden kehittämisessä yhdistyvät kaikki nämä elementit.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen rinnalla kunta on vastuussa palveluidensa ja esimerkiksi ulkoilupaikkojensa turvallisuudesta. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (2004) koskee myös kuntia ja sen merkitys kasvaa koko ajan. Mikäli kunta ei riittävästi huolehdi tarjoamiensa palveluiden turvallisuudesta, se voi joutua vahingonkorvausvastuuseen kuluttajille aiheutuneista vahingoista. Palvelun tarjoajan tulee kartoittaa tarjoamansa palvelun riskit sekä pyrkiä ennalta ehkäisemään vaarasta mahdollisesti aiheutuvat onnettomuudet hyvällä tiedottamisella kohteista ja kohteiden viitoittamisella sekä ryhtyä heti tarvittaviin toimenpiteisiin havaitun vaaran poistamiseksi. Laissa asetettu palvelun tarjoajan huolellisuusvelvollisuus on tiukka. Palvelun tarjoaja ei voi vedota siihen, että palvelua koskevia määräyksiä ja ohjeita ei ole olemassa, vaan palvelun tarjoajan velvollisuutena on hankkia tarvittavat tiedot jollain muulla tavalla ja ryhtyä toimenpiteisiin vaaran takia. Tämä koskee myös kunnan ostopalveluja, kuten esimerkiksi kunnossapito- ja yhteistyösopimuksia yhdistysten kanssa.

2.4 Yhteistyö ulkoiluolosuhteiden kehittämisen edellytyksenä

Kunnissa ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksista vastaavat tahot vaihtelevat ja vastuu jakaantuu monelle taholle. Poikkihallinnollinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää ulkoiluolosuhteiden edistämisessä. Suunniteltaessa ja kehitettäessä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia korostuu kokonaisvaltaisen yhdyskuntasuunnittelun merkitys. Viheraluevaraukset tulisi huomioida jo yleiskaavatasolla, jotta ne kaavahierarkian myötä tulisivat esiin myös asemakaavoissa. Viheralueita tulisi varata kunnan yhdyskuntasuunnittelussa riittävästi ja samalla huomioida niiden saavutettavuus kunnan asuinalueiden näkökulmasta.

Moni kunta tekee yhteistyötä myös kolmannen sektorin kanssa ulkoiluolosuhteiden edistämisessä. Yhdistykset antavat kaavalausuntoja sekä rakentavat, kunnostavat ja ylläpitävät latuja, retkeily- ja ulkoilureittejä, luontopolkuja sekä levähdyspaikkoja. Kokonaisuudessaan selvää on, että kolmas sektori on merkittävä tuki kunnalle ulkoilupaikkojen ylläpidossa ja jonka roolia olosuhdetyössä on syytä vahvistaa kuntien voimavarojen kiristyessä.

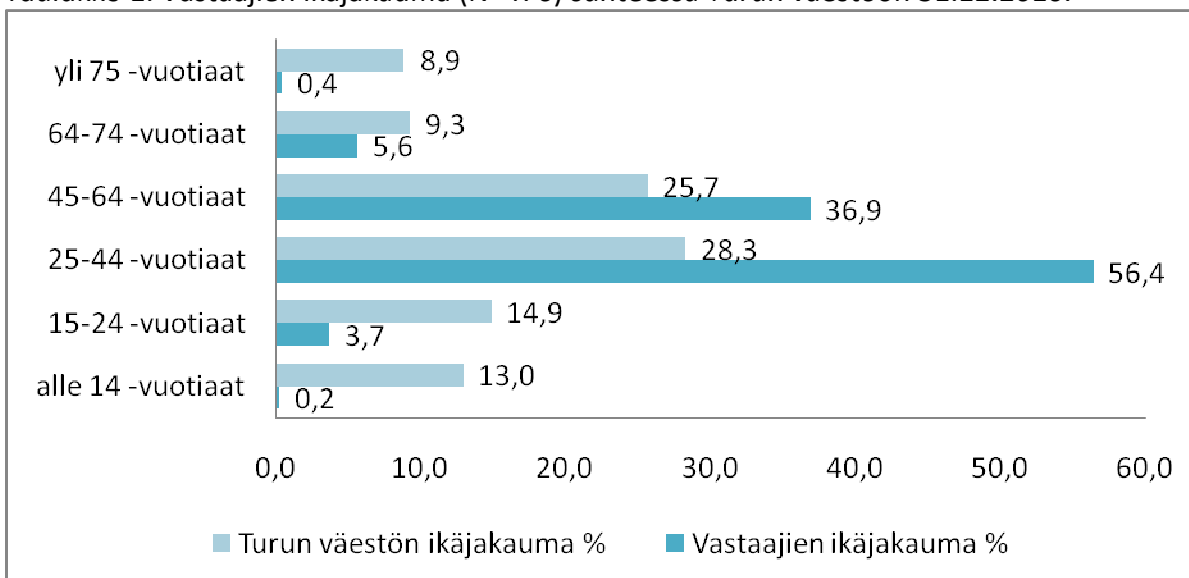

3 ULKOILUTOTTUMUKSET

3.1 Asukaskyselyn vastaajien taustatiedot

Turun ulkoiluolosuhteiden selvityksen yhteydessä toteutetun asukaskyselyn vastaajista yhteensä 93,3 prosenttia oli 25–64 -vuotiaita ja 6 prosenttia yli 64 -vuotiaita. Vanhin vastaaja asukaskyselyssä oli 80 -vuotias. Suhteutettuna Turun väestörakenteeseen korostuu vastauksissa työikäisen väestön mielipide (Taulukko 1). Asukaskyselyn vastaajien alikärajaksi oli asetettu 12 -vuotta kyselyn pituuden vuoksi ja tämä näkyy nuorten vastaajien vähyytenä. Vastaajien työikäisyydestä kertoo vastaajien pääasiallinen toiminta. Vastaajista 72,8 prosenttia on työelämässä joko yrittäjänä, toimihenkilönä tai työntekijänä. Eläkeikäisiä vastaajista oli noin 7,6 prosenttia siinä missä Turun väestössä eläkeikäisen (yli 64 -vuotta) väestön osuus oli 2010 lopussa noin 18,1 prosenttia. Opiskelijoita tai koululaisia vastaajista on 12,5 prosenttia ja työttömiä tai lomautettuja 3,8 prosenttia. Turun työttömyysprosentti oli vuonna 2010 13,1 prosenttia.

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma (N=476) suhteessa Turun väestöön 31.12.2010.

Asukkailta kysyttiin taustatietona myös heidän asumistilannettaan. Vastaajista noin 41,1 prosenttia on lapsiperheitä. Kahden aikuisen lapsettomia talouksia oli noin 34,4 prosenttia vastaajista. Yhden aikuisen talouksia oli noin 21,1 prosenttia vastaajista. Vastaajien sukupuolta tarkasteltaessa, olivat molemmat sukupuolet suhteellisen hyvin edustettuina asukaskyselyssä sekä suhteutettuna Turun väestöön: vastaajista 49,5 prosenttia oli naisia ja 50,5 prosenttia miehiä (Taulukko 2). Vastaajat jakautuvat asukasluokkiin suhteutettuna tasaisesti Turun asuinalueille.

Taulukko 2. Vastaajien sukupuoli (N=459) suhteessa Turun väestöön 31.12.2010.

	Vastaajien sukupuoli %	Turun väestön sukupuoli %
Nainen	49,5	52,7
Mies	50,5	47,3

Tarkasteltaessa vastaajien yhdistysaktiivisuutta, voidaan sanoa kyselyyn vastanneen sekä itsenäisesti liikuntaseuran kuulumatta liikkuvia ja ulkoilevia sekä vastaajia, jotka kuuluvat liikuntaseuraan, liikkuvat seuran vuoroilla tai liikkuvat seuran toiminnan ulkopuolella, mutta kuuluvat seuraan. Kokonaisuudessaan vastaajista liikuntaseuraan tai vastaavan yhdistykseen

kuului 46,1 prosenttia vastaajista ja liikuntaseuraan kuulumattomia itsenäisesti ulkoilevia ja liikkuvia oli 53,9 prosenttia vastaajista.

3.2 Ulkoilu- ja liikunta-aktiivisuus

Turun ulkoiluolosuhteiden selvityksen yhteydessä toteutetussa avoimessa asukaskyselyssä kartoitettiin turkulaisten ulkoilutottumuksia. Ulkoilu määriteltiin kodin pihapiirin ulkopuolella vapaa-ajalla omin lihasvoimin tapahtuvaksi vähintään 15 minuuttia kestäväksi liikkumiseksi ja oleskeluksi. UKK -instituutin terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan ihmisen tulisi harrastaa perusliikuntaa yhteensä 3-4 tuntia viikossa jaettuna kaikille viikonpäiville.

Asukaskyselyn vastaajat ulkoilevat ja liikkuvat verrattain paljon: 37 prosenttia vastaajista ulkoilee päivittäin ja 49 prosenttia useammin kuin kerran viikossa. Liikuntaa vastaajista harrastaa päivittäin 34 prosenttia ja useamman kerran viikossa 56 prosenttia. Nyt tehdyn asukaskyselyn vastaajissa painottuvat aktiiviset ulkoilijat ja liikkujat. Tämä on odotettu tulos: paljon ulkoilupaikkoja käytävillä on myös suurempi halu kehittää olosuhteita ja osallistua asukaskyselyyn. Toisaalta heillä on myös hyvät tiedot kehitettävistä kohteista.

Myös liikunnan ja ulkoilun näkökulmasta passiivisempia asukkaita tavoitettiin jonkin verran. Yhteensä noin 14 prosenttia vastaajista ulkoilee kerran viikossa tai harvemmin ja 10 prosenttia sanoo myös liikkuvansa vain kerran viikossa tai harvemmin. Kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan (2009–2010) ”harvemmin” tai ”ei koskaan” -liikkuvien osuus on noin 10 prosenttia suomalaisesta aikuisväestöstä (19–65 -vuotiaat). Tämä on ryhmä, joka tulee huomioida tulevaisuuden yhdyskunta- ja liikuntasuunnittelussa. Samalla kunnalla on kasvava osuus ikääntyvää väestöä, jonka liikkumisen ja ulkoilun tukemiseksi tarvitaan toimia.

3.3 Suosituimmat ulkoilulajit

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä kysyttiin myös eniten harrastettuja ulkoilulajeja. Suosituimpia lajeja vastaajien keskuudessa olivat perinteiset lajit kuten kävely- ja juoksulenkkeily, hiihto, koiran ulkoiluttaminen ja pyöräily. Yhteensä eri lajeja mainittiin 35 erilaista.

3.4 Ulkoilupaikkojen käyttö

Selvityksen asukaskyselyssä vastaajat arvioivat yleisellä tasolla ulkoiluaan erilaisilla ulkoilupaikoilla. Erilaisia ulkoilupaikkoja oli listattu 36 kappaletta. Kysymys kuului, käytätkö kohdetta ulkoiluun? Yhteensä 89,7 prosenttia vastaajista käyttää pyöräteitä ulkoiluun. Kuntopolut ja radat (75,9 %), lähipuistot (64,9 %), metsät (64,1 %), luontopolut (61,3 %), uimarannat (57,8 %) ja hiihtoladut (53,5 %) ovat myös suosittuja ulkoilupaikkoja. (Liite 1.)

Asukaskyselyssä kysyttiin myös eniten lumisella ja eniten sulan maan kaudella käytettyä ulkoilupaikkaa. Samalla asukkaat saivat esittää kehittämis ehdotuksia kyseistä ulkoilupaikkaa koskien. Yhteensä 88,3 prosenttia vastaajista nimesi eniten käyttämänsä ulkoilupaikan lumisella kaudella ja 89,2 prosenttia sulan maan kaudella.

Hiihtoladut ympäri kaupunkia ovat talvella suosittuja. Kupittaaan urheilupuiston ulkoilupaikat, Impivaaran latu, Ruissalon hiihtolatu, Hirvensalon hiihtokeskus, Luolavuoren ulkoilualueelta lähtevät ladut, Mällickälän, Nunnavuoren ja Pääskyvuoren hiihtoladut nousevat esiin. Myös

kaupungin kevyen liikenteen väylät nousevat esiin, vaikka onkin kyse talvesta. Lenkkeilykausi jatkuu talvella kevyen liikenteen väylillä. Lisäksi mainintoja keräävät Aurajoen jokiranta, puistot sekä luisteluradat.

Sulan maan kaudella suosituimmaksi yksittäiseksi kohteeksi nimettiin erilaiset kotoa lähellä olevat kevyen liikenteen väylät, ulkoilureitit, kuntoradat sekä luontopolut erona lumisen kauden eniten käytettyyn hiihtolatuun. Kupittaa alue, Impivaaran pururadat, Ruissalo, Varissuo, Jokiranta, Lauste, Hirvensalon ja esimerkiksi Vasaramäki mainitaan useampaan otteeseen.

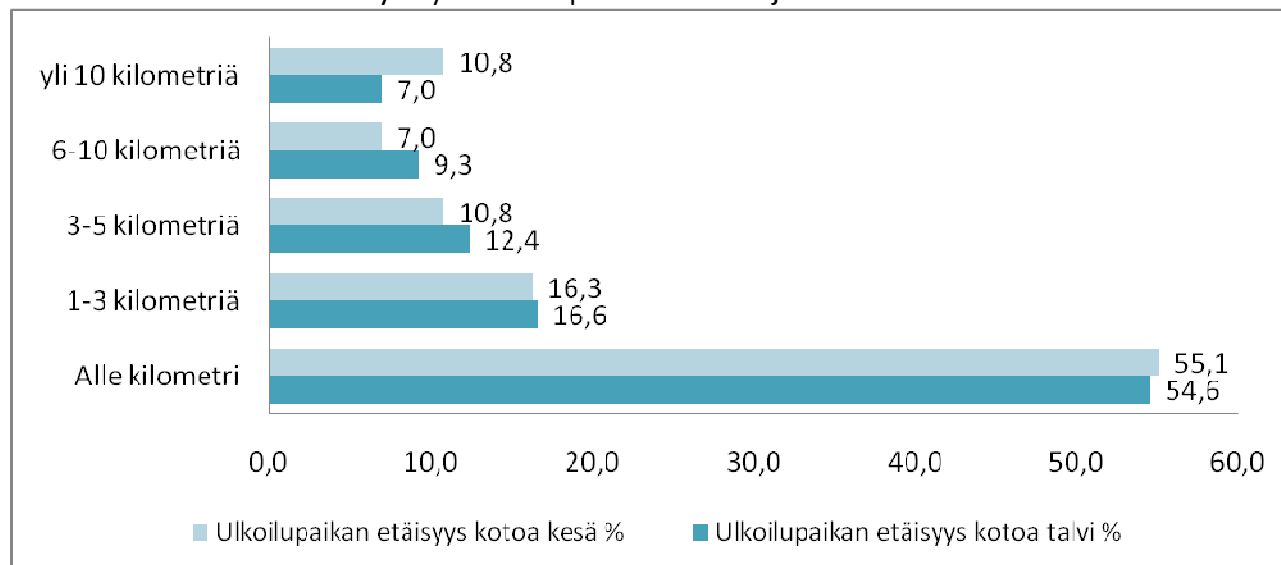
3.5 Ulkoilupaikan valinnan tekijät

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä vastaajat arvioivat ulkoilupaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä asteikolla 1–4 (1 erittäin tärkeä, 2 melko tärkeä, 3 ei kovin tärkeä, 4 ei lainkaan tärkeä). Tärkeimmiksi tekijöiksi ulkoilupaikan valinnassa nousivat ulkoilupaikan hyvä kunto, jonka erittäin tärkeäksi tai melko tärkeäksi tekijäksi näki 93,1 prosenttia vastaajista. Muita merkittäviä valintaan vaikuttavia tekijöitä olivat tiedon saaminen ulkoilupaikan kunnosta ja sijainnista verkkosivujen kautta, ulkoilupaikan turvallisuus sekä hyvä valaistus. Vähäinen merkitys sen sijaan oli palveluiden sijaitsemisella lähellä ulkoilupaikkaa, jota iso osa vastaajista ei pitänyt kovin tärkeänä tai lainkaan tärkeänä tekijänä ulkoilupaikkaa valitessaan.

3.6 Ulkoilupaikkojen saavutettavuus

Selvityksen asukaskyselyssä vastaajat arvioivat eniten käytettyjen ulkoilupaikkojensa etäisyyttä kotoa (Kuvio 2). Isolla osalla vastaajista eniten käytetty ulkoilupaikka sijaitsee alle 3 kilometrin päässä kotoa. Kesällä 55,1 prosenttia vastaajista sanoo ulkoilupaikan sijaitsevan alle kilometrin päässä kotoa ja talvella 54,6 prosenttia. Alle 3 kilometrin päässä eniten käytetty ulkoilupaikka on kesällä 71,4 prosentilla ja talvella 71,2 prosentilla vastaajista. Isoa eroa talven ja kesän välillä ei siis synny.

Kuvio 2. Välimatka eniten käytetylle ulkoilupaikalle kesällä ja talvella.

Kesällä ulkoilupaikalle liikutaan paljon jalan ja pyörällä. Talvella jalankulun rinnalla tärkein kulkuväline ulkoilupaikalle on moottoriajoneuvo. Ulkoilupaikalle kuljettiin useammin yksityisellä

moottoriajoneuvolla talvella kuin kesällä. Vain harva sanoo kulkevänsä Turussa eniten käyttämälleen ulkoilupaikalle julkisella kulkuvälineellä. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Kuljutapa eniten käytetylle ulkoilupaikalle kesällä ja talvella.

	Kuljutapa ulkoilupaikalle talvella/ % vastaajista	Kuljutapa ulkoilupaikalle kesällä / % vastaajista
Kävellen/juosten	56,7	44,1
Pyöräillen	4,5	22,6
Rullaluistimilla/-laudalla	0,2	1,3
Yksityisellä moottoriajoneuvolla	36,0	17,2
Julkisella kulkuvälineellä	2,6	1,3

Asukkailta kysyttiin avoimena kysymyksenä mitä ulkoilupaikkoja he toivoisivat lähemmäksi kotiaan. Yhtään todella paljon kannatusta saanutta kohdetta ei noussut esiin. Eniten lähemmäs kotia toivottiin ampumarataa, uimarantaa ja pyörätietä.

4 TURUN ULKOILUPAIKKAVERKOSTO

Tässä luvussa tarkastellaan 1) Turun ulkoilupaikkojen arvosanaa selvityksen asukaskyselyn perusteella, 2) Turun ulkoilupaikkojen valikoimaa lähteenä Turun kaupungin tiedonannot, suunnitelmat ja strategiat sekä 3) ulkoilupaikkojen nykytilaa kohteittain ja 4) kehittämisehdotuksia Turun aikaisempien ulkoilu- ja liikuntaolosuhteiden selvitysten ja suunnitelmien, ulkoilutyöryhmän keskustelujen ja ulkoiluolosuhteiden asukaskyselyssä saatujen vastausten näkökulmasta. Asukaskyselyssä vastaajat saivat arvioida tyytyväisyytään kunnassa olevien ulkoilupaikkojen nykytilaan asteikoilla *erittäin tyytyväinen – tyytyväinen – tyytymätön – erittäin tyytymätön*. Käyttämiensä ulkoilupaikkojen kehittämistarvetta vastaajat arvioivat tarkemmin asteikolla *nykytila hyvä – jonkin verran kehittämistarvetta – paljon kehittämistarvetta*. Varsinaiset toimenpideehdotukset on kirjattu tämän selvityksen loppuun.

4.1 Ulkoilupaikkojen kokonaisarvosanat

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä asukkaat antoivat arvosanan Turun ulkoiluolosuhteille. Vastaajat arvioivat kysymyksessä tyytyväisyytään kutakin ulkoiluolosuhteiden kokonaisuutta kohtaan (Taulukko 4). Parhaimman arvosanan saivat hiihtoladut (keskiarvo 3,2), kuntoreitit (keskiarvo 3,1), luontopolut, retkeilyreitit ja puistot (keskiarvo 3). Huonoimman arvosanan saivat pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät (keskiarvo 2,6). Kokonaisuudessaan kaikkien kohteiden arvosanaksi muodostuu ”tyytyväinen”. Analysointivaiheessa vastauksista poistettiin ”ei tyytyväinen eikä tyytymätön” -vastausvaihtoehto.

Taulukko 4. Turun ulkoilupaikkojen arvosana Sulka II -hankkeen asukaskyselyn perusteella.

	4 erittäin tyytyväinen	3 tyytyväinen	2 tyytymätön	1 erittäin tyytymätön	Yhteensä	ka.
Hiihtoladut	73	187	18	5	283	3,2
Kuntoreitit	48	254	18	5	325	3,1
Luontopolut	46	209	35	3	293	3
Retkeilyreitit	36	167	31	3	237	3
Puistot	30	274	35	6	345	3
Lähiliikuntapaikat	27	213	33	8	281	2,9
Ulkokentät	23	151	31	10	215	2,9
Uimarannat	25	170	65	10	270	2,8
Pyörätiet/kevyen liikenteen väylät	29	188	116	32	365	2,6

4.2 Reittiverkosto

Turun ulkoilu- ja virkistysreitiverkosto on yhdistelmä kevyen liikenteen väyliä, erilaisia ulkoilureittejä ja kuntoratoja, valaistuja ja valaisemattomia hiihtolatuja sekä pelkästään talvisin ylläpidettäviä latuja esimerkiksi vesistöjen jäällä.

4.2.1 Jalkakäytävät ja pyörätiet

Turussa on kaupungin hallinnoimia jalankulku- ja pyöräteitä noin 335 kilometriä. Jalkakäytäviä on noin 314 kilometriä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueella väyliä on 62,434 kilometriä. Lisäksi osa pääreitistöstä käyttää pihakatuja, kävelykatuja, vähäliikenteisiä katuja ja puistokäytäviä. Turun Kiinteistöliikelaitoksen ylläpitämien puistokäytävien pinta-ala on yhteensä noin 300 000 neliometriä. Puistokäytävät ovat noin 3 metriä leveitä, joten niiden laskennallinen pituus on noin 100 kilometriä.

Turussa hyväksyttiin vuonna 2010 Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma. Nyt toteutetun selvityksen tulokset vahvistavat käsitystä Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelmassa mainituista Turun kaupungin pyöräteiden ja kevyen liikenteen väylien kehittämistarpeista. Pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät ovat yksi suosituimmista ulkoilupaikoista. Asukaskyselyssä 86,7 prosenttia vastaajista sanoi käyttävänsä pyöräteitä ulkoiluun. Myös kansallisen liikuntatutkimuksen mukaan väylät ovat yksi suomalaisen aikuisväestön suosituimmista liikuntapaikoista. Käytön määrä heijastuu myös Turun ulkoiluolosuhteiden asukaskyselyn ulkoilupaikkojen kuntoon liittyviin tuloksiin. Kaikista Turun ulkoilupaikoista pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät saivat huonoimman arvosanan kysyttäessä tyytyväisyyttä eri ulkoilupaikkoihin (Taulukko 4). Erittäin tyytyväinen tai tyytyväinen pyöräteihin ja kevyen liikenteen väyliin on 59,5 prosenttia vastaajista ja tyytymätön tai erittäin tyytymätön 40,5 prosenttia vastaajista. Kehittämistarvetta arvioitaessa, sanoo 80,1 prosenttia vastaajista Turun pyöräteillä ja kevyen liikenteen väylillä olevan jonkin verran kehittämistarvetta ja 19,9 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että pyöräteillä on paljon kehittämistarvetta. Pyöräteihin ja kevyen liikenteen väyliin ollaan siis Turussa kohtuullisen tyytyväisiä, mutta koska kyseessä on yksi suosituimmista liikuntapaikoista, on niille myös paljon kehittämistoiveita asukkaiden liikuttamisen näkökulmasta. Verkostoa kehittämällä pystytään myös kohtuullisin panostuksin tukemaan asukkaiden arkiliikuntaa.

Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa kohdistuvat ne eniten kevyen liikenteen väylien verkoston kehittämiseen ja väylien kunnan parantamiseen. Samat kehittämiskokonaisuudet toistuvat Turun kaupungin kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelmassa (2010). Keskusta-alueella asukaskyselyssä esiin nousevat kehittämistoiveet liittyvät risteysalueiden esteiden ja korotusten poistoon. Myös selkeämpää kävelyn ja pyöräilyn erottamista toivottiin vilkkailla väylillä sekä turvallisuuden että liikenteen sujuvuuden takaamiseksi. Työmaat toivotaan suunniteltavan niin, että ne eivät katkaise kevyen liikenteen väylää. Koko verkoston osalta yhteydet taajamiin koettiin kehittämiskohteiksi. Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelmassa tärkeimmiksi puuttuviksi yhteyksiksi on nimetty Jäkärä, Tortinmäki, Hirvensalo ja Satava-Kakskerta. Kunnossapidon osalta asukaskyselyn vastauksissa asukkaat toivovat kiinnitettävän huomioita varsinkin olemassa olevien väylien kuntoon. Tasaiset päällysteet houkuttelevat pyöräilemään aivan eri tavalla kuin poikittaishalkeamia ja painumia täynnä olevat päällysteet. Lisäksi kevyen liikenteen väylillä kulkevat rullasuksi- ja rullaluistelureitit saivat mainintoja: 70,3 prosenttia kaikista vastaajista sanoi niillä olevan jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Rullasuksi- ja rullaluistelu onnistuu vain hyväkuntoisilla reiteillä. Kunnan rinnalla kesäkaudella väylien puhdistaminen hiekasta nousi esiin ja pyöräilijät kokivat väylät paikoin vaarallisiksi irtohiekan vuoksi. Lisäksi talvikunnossapito varsinkin keväällä nousi esiin ja reitistön kunnossapitoa ehdotetaan kehitettävän niin, että pääreitit ylläpidetään pyöräiltävässä kunnossa myös talvella, auraus tai hiekoitus ennen työaikoja.

4.2.2 Turun ulkoilu- ja virkistysreitit

4.2.2.1 Kuntoradat

Erilaisia kuntopolkuja ja -ratoja Turussa on 50 kilometriä. Asukaskyselyssä 75,9 prosenttia ilmoitti käyttävänsä kuntopolkuja ja -ratoja ulkoilemiseen. Kaikista ulkoilumahdollisuuksista tämä oli toiseksi suosituin, vain pyöräteiden yltäessä suurempaan suosioon (Liite 1). Vastaajista 49,1 prosenttia piti kuntopolkujen ja -ratojen nykytilaa hyvänä. 50,9 prosenttia vastaajista katsoi niiden vaativan jonkin verran tai paljon kehittämistä. Kun kuntalaisilta kysyttiin, kuinka tyytyväisiä he kokonaisuudessaan olivat kuntoreittien nykytilaan, oli erittäin tyytyväisten ja tyytyväisten osuus 92,9 prosenttia vastaajista (Taulukko 4).

Turun kuntopolut ja -radat:

- Hirvensalon kuntorata
- Moikoisten ulkoilureitti
- Kenraalin kierros (Satava)
- Urheilupuiston kuntorata
- Suikkilan kuntorata
- Pansion kuntorata
- Pansiontie - Härkämäki kuntorata
- Härkämäen kuntorata
- Härkämäki - Mälikkälä kuntorata
- Mälikkälä - Impivaara kuntorata
- Nunnavuoren kuntorata
- Impivaara - Isosuo kuntorata
- Luolavuori - Ispoinen kuntorata
- Ispoisten kuntorata
- Ispoinen–Harittu–Lauste kuntorata
- Lausteen kuntorata
- Varissuon kuntorata
- Orikedon kuntorata
- Halinen - Oriketo kuntorata
- Oriketo - Räntämäki kuntorata
- Maarian kuntorata
- Moision kuntorata
- Paattisten kuntorata
- Tortinmäen kuntorata

Kuntopolkujen ja ratoihin ollaan siis kokonaisuudessaan tyytyväisiä eikä esimerkiksi toiveita verkoston laajentamiseksi ilmene. Sen sijaan kuntopolkujen ja ratojen kuntoon toivotaan kiinnitettävän huomiota. Kuntoreittien kehittämisehdotuksista osa liittyi opasteiden ja viitoituksen parempaan sijoitteluun, viittojen määrän lisäämiseen sekä huonokuntoisten opasteiden uusimiseen. Myös reittien sijainnista toivottiin tiedotettavan paremmin. Selvennystä toivottiin myös eri ulkoilumuotojen harrastamiseen kuntopoluilla ja radoilla. Aihealue nousi esiin sekä asukaskyselyssä että selvitystä tehneessä ulkoilutyöryhmässä. Pyöräilijät ja kävelijät käyttävät samoja reittejä. Lisäksi myös moottoriliikenne (mopot, motocrosspyörät) käyttävät reittejä. Ulkoilureittien käytölle tarvitaan selkeät pelisäännöt.

4.2.2.2 Luontopolut ja retkeilyreitit

Turussa on 14 erilaista luontopolkua, metsäpolkua ja retkeilyreittiä. Luontopoluilla liikkuvista selvityksen asukaskyselyn vastaajista 62,6 prosenttia näki luontopoluissa jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 61,3 prosenttia sanoi käyttävänsä luontopolkuja ulkoiluun ja liikuntaan. Vastaajista 87 prosenttia oli luontopolkujen nykytilaan joko erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä (Taulukko 4). Retkeilyreiteissä selvityksen asukaskyselyn vastaajista yhteensä 62,3 näki jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta siinä missä nykytilaa piti siis hyvänä 37,7 prosenttia. Yhteensä 85,7 prosenttia oli tyytyväinen tai erittäin tyytyväinen retkeilyreitteihin. (Taulukko 4.) Retkeilyreittejä käytti ulkoiluun 39,6 prosenttia vastaajista.

Turun luontopolut ja retkeilyreitit:

- Riihikallio - Isosuo ulkoilureitti
- Kuhankuonon retkeilyreitti
- Luolavuoren ulkoilureitti
- Maarian kivikauden kierros
- Paattisten jokipolku
- Paavon polut
- Hirvensalo: Kyyrlä-Toijainen luontopolku
- Jäkärän luontopolku
- Katariinan luontopolku
- Moikoisten luontopolku
- Paattisten luontopolku
- Pomponrahkan luontopolku
- Ruissalon luontopolku
- Runosmäen luontopolku

Kokonaisuudessaan luontopolkujen ja retkeilyreittien nykytilaan ollaan siis tyytyväisiä, mutta joitain kehittämistarpeita myös esiintyy. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyn vastaajat jättivät myös kehittämissuhteita luontopolkuihin ja retkeilyreitteihin liittyen. Varsinkin taukopaikkojen kehittämistä toivottiin ja osa kehittämissuhteista liittyi opasteiden ja viitoituksen parantamiseen. Kehitettävää nähtiin myös luontopolkujen ja retkeilyreittien tiedottamisessa. Joitain kommentteja reittien kuntoon liittyen esitettiin esimerkiksi Jäkärässä, mutta kokonaisuudessaan kehittämissuhteiden tiedottaminen, viitoitukset ja taukopaikat tulisivat olla keskiössä.

4.2.2.3 Hiihtoladut

Turussa hiihtolatuja on hyvänä talvena yhteensä noin 113 kilometriä kunnostettavaa latua. Vähälumisina talvina kyetään siirto- ja tykkilumen avulla ylläpitämään vain Nunnavuoren latua lisälenskeineen. Runsaslumisina talvina Nunnavuoren latu lisälenskeineen on ylläpidon osalta erityisasemassa, mutta muuten ylläpito ulotetaan mahdollisuuksien mukaan myös muille laduille, joita on noin 20. Laduista valaistuja on 50 kilometriä ja pohjattuja yhdysreittejä noin 25 kilometriä. Jäälatuja Turussa on noin 45 kilometriä talvesta riippuen. Puistoissa latuja on yhteensä noin 50 kilometriä. Lisäksi koulujen ja päiväkotien välituntilatua on yhteensä noin 37 kilometriä koulujen yhteydessä. Tiedot Turun kaupungin ylläpitämien latujen kunnosta löytyvät [Latuinfo-sivulta](#) ja niitä päivitetään hiihtokautena päivittäin. Turun Ladun ylläpitää lentokentän hiihtolatuja (15 km) sekä latumajaa. Lisäksi Kuhankuonon Savojärven, Vajosuon ja Pukkipalon maastoon on kunnostettu 18 km:n retkilatulenkki. Liikuntapalvelukeskuksella on oma suksivuokraamo, joka toimii Impivaarassa tammi-maaliskuussa. Paimion Paipissa on lisäksi ladut ympäri vuoden. Kaikkien latujen lista liitteenä 2.

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 53,5 prosenttia ilmoitti käyttävänsä hiihtolatuja ulkoiluun ja liikkumiseen. Selvityksen asukaskyselyssä hiihtoladut saivat parhaan arvosanan Turun ulkoiluolosuhteista (Taulukko 4). Ulkoilupaikkojen arvosanoja tarkasteltaessa erittäin tyytyväisiä ja tyytyväisiä hiihtolatuihin oli 91,9 vastaajista ja tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä 8,1 prosenttia vastaajista. Osa käytön määrästä ja tyytyväisyydestä saattaa johtua kyselyn toteuttamisajankohdan erittäin hyvälumisesta talvesta. Hiihtolatuja kehittämissuhteita kysyttäessä vastaajista 52,6 prosenttia näki laduissa jonkin verran tai paljon kehittämistarpeita. Hiihtolatuja käyttäjistä 47,4 prosenttia piti nykytilaa hyvänä.

Kokonaisuudessaan hiihtolatuja nykytilaan ollaan siis tyytyväisiä. Avoimissa vastauksissa esiin nousi myös kehittämistarpeita ja -ideoita, koska kyseessä on suosittu ulkoiluolosuhte. Eniten toivottiin latujen parempaa kunnossapitoa iltaisin ja viikonloppuisin. Impivaarassa haasteena hyvälumisena talvena on ollut paikoitusten järjestäminen. Myös latujen viitoitukseen toivottiin

kiinnitettävän huomiota. Iso sekä asukaskyselyn kehittämisehdotuksissa että selvitystä tehneessä ulkoilutyöryhmässä esiin noussut haaste on hiihdon ja talvella harrastettavan kävelyn ja koirien ulkoiluttamisen yhteensovittaminen. Liikuntakulttuurissa tapahtunut lajivalikoiman monipuolistuminen näkyi Turun asukaskyselyssä siten, että esimerkiksi koirahiihtoreiteillä ja talvisella metsässä sijaitsevalla kävelyreitillä olisi nykyisin kysyntää. Selkeä kehittämiskohde, joka nousi esiin, oli kelkkojen, koiran ulkoiluttajien ja kävelijöiden ulkoilun ohjeistaminen laduilla. Erillisten talvikävelyreittien selkeän auraamisen ja viitoittamisen avulla pystyttäisiin sekä ehkäisemään ristiriitoja että luomaan olosuhteet hiihdon lisäksi muulle talviselle ulkoilulle.

4.2.2.4 Muut ulkoilureitit

Esteetön luontoliikunta

Turussa on yksi esteetön ulkoilureitti: Teräsrautelan esteetön kuntorata, joka toimii myös puistokuntosalina. Lisäksi Erikvallassa on esteetön uimaranta, Ruissalossa esteetön lintutorni ja Aurajoen polku on jossain määrin esteetön. Katurakentamisen osalta puistoissa käytetään esteettömään rakentamiseen ohjaavaa SuRaKu -korttia. Edelleen kehittämistarvetta varsinkin maastossa kulkevan esteettömän ulkoilureitin osalta kuitenkin on. Pyörätoueille soveltuva reitti soveltuisi moneen tarkoitukseen esteettömän ulkoilun rinnalla: lapsiperheiden rattailla tehtäviin lenkkeihin ja rollaattorilla liikkuvien ulkoiluun. Väestön ikääntyessä myös sen tarve tulee kasvamaan.

Retki- ja matkaluistelu

Merellä harrastettavan retkiluistelun olosuhteet ovat Turussa hyvät ja saariston retkeilyinfra ja tulipaikat palvelevat retkiluistelua. Varsinaista aurattua meren jäällä olevaa matkaluistelurataa Turussa ei ole mutta Kupittaaan puistosta löytyy 500 metrin pituinen Kupittaaan luistelurata, joka toimii kesäkaudella rullaluisteluratana ja talvella matkaluisteluratana. Selvityksen asukaskyselyssä Kupittaaan ”luistelumato” saakin kiitosta.

Talvikävelyreitit

Haasteena Turussa on asukaskyselyn mukaan talviaikaisen metsässä kävelyn ja hiihdon olosuhdetarpeiden yhdistäminen, joka nousi esiin myös hiihtolatuksen yhteydessä. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä ilmeni selvästi tarve erilliselle talvikävelyreitille. Kävelylenkkeilijät ja koiranulkoiluttajat halusivat talvella kevyen liikenteen väylien lisäksi päästä ulkoilemaan myös luontoon ja metsään. Hiihtäjien ja kävelijöiden sekä koiran ulkoiluttajien väliset konfliktit ovat olleet Turulla jokatalvinen ongelma. Talvisten luonnossa kulkevien kävelyreittien toteuttaminen vastaisi niin hiihtäjien kuin kävelijöidenkin toiveisiin ja lisäisi molempien osapuolten turvallisuutta.

Ratsastusreitit

Turussa on yksi virallinen merkitty ratsastusreitti. Reitti sijaitsee Metsämäessä, jossa on myös Turun ravirata. Ratsastusreittiä toivottiin selvityksen asukaskyselyssä jonkin verran. Toiveet viittaavatkin uuden reitin luomisen sijaan siihen, että olemassa olevaa ratsastusreittiä tulisi markkinoida paremmin. Metsämäen alueen lisäksi Turussa on kolme ratsastusalueita: Artukaisten, Metsäkylän ja Friskalan ratsastusalueet.

Maastopyöräily

Turussa ei ole varsinaisia maastopyöräilyyn osoitettuja merkittyjä reittejä. Selvityksen asukaskyselyssä toivottiin reittejä. Lisäksi ulkoilureittien kehittämisehdotusten yhteydessä moni vastaaja pohti pyöräilyn sallimista kuntopoluilla. Maastopyöräilyn yleistyessä tarvetta merkityille reiteille varmasti tulee ilmenemään myös vastaisuudessa, koska maastopyöräily on maastoa

kuluttavaa toimintaa. Toiminnan ohjaamisella vähemmän herkille alueille pystytään myös ehkäisemään hallitsematonta luontoa kuluttavaa harrastusta. Omatoimista maastopyöräilyä harrasti noin 6 prosenttia vastaajista. Vastaajista 68,9 prosenttia näki reiteissä jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Reittien luontoon merkitsemisen lisäksi toivottiin niiden lisäämistä ulkoilukarttaan. Kunnassa on muutama hieno pidempi retkeilyreitti, joilla maastopyöräilyn sallimista voitaisiin pohtia. Maastopyöräilyreiteillä voi myös olla matkailullista merkitystä.

Suunnistusalueet

Turussa on kiintorastiverkosto, jota turkulaiset suunnistusseurat ylläpitävät kaupungin tuella. Verkosto on merkitty Turun seudun karttapalveluun. Kiintorastiverkostoon kuuluu:

- Auvaisten suunnistusalue
- Hirvensalon suunnistusalue
- Huiskulan suunnistusalue
- Ispoisten suunnistusalue
- Kaksikerran suunnistusalue
- Kuninkojan suunnistusalue
- Kupittaaan suunnistusalue
- Lausteen suunnistusalue
- Paattisten suunnistusalue
- Paimala-Ilmarinen suunnistusalue
- Pääskytuoren suunnistusalue
- Ruissalon suunnistusalue
- Runosmäen suunnistusalue
- Satavan suunnistusalue
- Tammiston suunnistusalue

Selvityksen asukaskyselyssä suunnistus ei noussut merkittävästi esiin. Selvitystä tehneessä ulkoilutyöryhmässä todettiin kaavoituksen tiivistymisen vaikutuksen suunnistusalueisiin. Laajat suunnistusalueet ovat vähentyneet, josta syystä mielekkäitä 6-8 km reittejä on yhä hankalampi järjestää Turun alueella.

4.3 Erilaiset puistot, ulkoilu- ja virkistysalueet ja suojelukohteet

Ulkoilu- ja retkeilyalueet

Turussa on 11 ulkoilualueita, joita ovat:

- Impivaaran ulkoilualue (hiihtomaa)
- Kansanpuiston ulkoilualue
- Kupittaaanpuiston ulkoilualue
- Maisaaren ulkoilualue
- Nötön retkeilyalue
- Pähkinäisten ulkoilualue
- Ruissalon retkeilyalue
- Samppalinnan ulkoilupuisto
- Urheilupuiston ulkoilupuisto
- Vartiovuoren ulkoilupuisto
- Vepsän ulkoilualue

Suojelualueet

Osa ulkoilualueista on luonnonsuojelualueita. Turun kaupungin alueella sijaitsee kymmenkunta luonnonsuojelualuetta. Näitä kohteita ovat:

- [Friskalanlahti](#)
- [Katariinanlaakso](#)
- [Kulho](#)
- [Kurjenrahka](#)
- [Metsäkylä-Kuninkoja](#)
- [Muhkurinmäki](#)
- [Nunnavuori](#)
- [Pomponrahka](#)
- [Pähkinäinen](#)
- [Rauvolanlahti](#)
- [Ruissalo](#)
- [Toijainen](#)

Lisäksi Turku omistaa puolet Rymättylän Pähkinäisten saaresta. Metsähallituksen hallinnoiman Kurjenrahkan kansallispuisto on myös tärkeä ulkoilukohde.

Puistot, viheralueet ja virkistymetsät

Rakennettua viheraluetta ja liikenneviheralueita Turun pinta-alasta on noin 312 hehtaaria. Se jakaantuu seuraavasti:

• Edustusviheralue	25212 m ²
• Käyttöviheralue	584720 m ²
• Käyttö- ja suojaviheralue	2750305 m ²
• Maisemapelto	3855289 m ²
• Käyttöniitty	49037 m ²
• Maisemaniitty	110740 m ²
• Avoin alue	5331581 m ²
• Leikkipaikka	145 kpl
• Koirapuisto	14 kpl

Turun kaupungin metsien hoidon tavoitteina on metsien monimuotoisuuden ylläpitäminen. Kaupungin metsät on liitetty Suomen metsäsertifiointijärjestelmään (FFCS), joka on hyväksytty osaksi eurooppalaista (PEFC) järjestelmää. Kaupungin metsäomaisuuden hoitotoimenpiteiden periaatteet on kaupunginhallitus hyväksynyt metsäsuunnitelmassa. Taajamametsät toimivat myös merkittävänä ulkoilupaikkana. Esimerkiksi selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 64,1 prosenttia ilmoitti käyttävän metsää ulkoiluun tai liikuntaan. Turun virkistymetsien määrä:

• Lähimetsä	640813 m ²
• Ulkoilu- ja virkistysalue	14087175 m ²
• Suojametsä	2253861 m ²
• Metsä	128480 m ²

Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 64,9 prosenttia ilmoitti käyttävänsä lähipuistoja ulkoiluun tai liikuntaan. Asukaskyselyssä vastaajilta kysyttiin tyytyväisyyttä puistoihin. Vastaajista puistoihin on erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä 88,1 prosenttia. Puistojen kehittämistarpeita tarkasteltaessa ei nouse esiin merkittäviä kehittämissuhteita. Kehittämissuhteita tarkasteltaessa ainoastaan puistoissa kulkeviin ulkoilureitteihin/väyliin ja niiden talvikunnossapitoon kiinnitetään huomiota. Lisäksi Urheilupuistoon esitetään välinevuokrauspistettä. Urheilupuiston palvelut keräävätkin kiitosta.

Turun puistot:

- [Asemanaukio](#)
- [Barkeripuisto](#)
- [Brahenpuisto](#)
- [Ingegerdinpuisto](#)
- [Kansanpuisto](#)
- [Kupittaanpuisto](#)
- [Linnanpuisto](#)
- [Lönnotinpuisto](#)
- [Porthanin puisto](#)
- [Samppalinnanpuisto](#)
- [Tuomiokirkonpuisto](#)
- [Tähkäpuisto](#)
- [Urheilupuisto](#)
- [Vartiovuori](#)

Lähiliikuntapaikat ja leikki puistot

Turussa on 5 lähiliikuntapaikkaa. Nämä sijaitsevat Ilpoisten koulun, Lausteen koulun, Mikaelin koulun, Nummenpakan koulun ja Halisten koulun yhteydessä. Lisäksi Turun puistoissa on 155 leikkipaikkaa. Leikkialueita hoidetaan ja leikkivälineiden kuntoa seurataan säännöllisesti. Osassa leikkipaikoista on valvottua puistotätitoimintaa. Leikki puistoista pyritään luomaan turvallisia ja virikkeellisiä leikkialueita koko perheille. Leikkivälineitä uusitaan jatkuvasti. Leikkivälineitä koskevien standardien lähtökohtana on ennaltaehkäistä vahinkojen syntyminen.

4.4 Uimarannat, uimapaikat, maauimalat ja avantouintipaikat

Uimarannat ja -paikat

Selvityksen asukaskyselyn vastaajista 57,8 prosenttia käytti uimarantoja ulkoilupaikkana. Asukaskyselyssä asukkaista 70,5 prosenttia näki uimarannoilla olevan jonkin verran tai paljon kehittämistarvetta. Enimmäkseen asukkaat näkivät kehittämistarvetta olevan jonkin verran. Selvityksen asukaskyselyn vastaajista 72,2 prosenttia oli joko erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä uimarantoihin siinä missä 27,8 prosenttia sanoi olevansa tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä (Taulukko 4). Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa koskivat ne rantojen ja niillä sijaitsevien pukukoppien siisteyttä. Rannoille toivottiin lisää roskikseja. Myös paikoitustilasta vaikutti olevan puutetta suosituimmilla rannoilla. Ruissalon kansanpuiston ranta on jouduttu hanhien vuoksi poistamaan kunnan rantojen listalta ja myös tämän haaste nousi esiin asukaskyselyssä. Nykyään Ruissalon ranta toimii koirien ulkoilupaikkana. Surffata Turussa voi Saaronniemen surfingrannalla.

Turun uimarannat ja -paikat:

Ranta	Pukusuoja	WC	Suihku	Sauna
Rannat, joilla rantavalvoja kesäkaudella ma-su 11-18				
Ekvalla (esteetön)	x	x	x	-
Ispoinen	x	x	x	x
Saaronniemi	x	x	x	x
Muut Turun uimarannat ja -paikat				
Brinkhall	vaatteidenvaihtosuoja	x		
Moikoinen	vaatteidenvaihtosuoja	x		
Sorttamäki	vaatteidenvaihtosuoja	x		
Maaria	vaatteidenvaihtosuoja	x		
Ulkoilusaarien ja lähialueen rannat				
Kalikka, Pyhäjärvi	x	x	x	x
Maisaari	x	x	x	x
Pähkinäinen	x	x	x	x
Vepsä	x	x	x	x

Maauimalat

Turussa on kaksi maauimalaa, Kupittaalla ja Samppalinnassa. Lisäksi Turusta löytyy Jukupark Vesipuisto. Selvityksen asukaskyselyssä Turun maauimalat nousivat hyvin vähän esiin. Joitain toiveita esitettiin Kupittaan pukukoppien kuntoon liittyen, mutta yhtä paljon esitettiin myös kiitosta maauimaloja kohtaan. Maauimaloiden osalta tilanne onkin erittäin hyvä.

Talviuintipaikat

Turkuun on viimeisen kymmenen vuoden aikana tulleet kolme talviuintipaikkaa. Ispoisten talviuintipaikkaa ylläpitää Turun Avantouimarit, Ruissalon Saaroniemen talviuintipaikkaa Turun Posti- ja Lennätinurheilijat ja Ruissalon Saukkorannan talviuintipaikkaa Saaronniemen Saukot. Kaikki kohteet ovat maksullisia ja yhdistykset ylläpitävät niitä. Selvityksen asukaskyselyssä talviuintipaikat eivät nousseet esiin. Myös selvitystä tehnyt ulkoilutyöryhmä totesi talviuintipaikkojen nykytilanteen hyväksi.

4.5 Ulkoilu vesistöillä

Veneily

Turku on portti merelle ja saaristoon. Turun keskustasta pääsee saaristoon kätevästi alle puolessa tunnissa autoillen, pyöräillen, veneillä tai yhteysaluksilla. Turkuun kuuluvia saaria ovat Ruissalo, Hirvensalo, Kaksikerta ja Satava. Turussa on venepaikkoja Lauttarannan ja Uittamon pienvenesatamissa sekä Aurajoessa. Yleinen veneenlaskupaikka on Korppolaismäessä (Majakkarannassa) Kölikadun päässä. Lisäksi paikallisilla venekerhoilla, Airisto Segelsällskapilla, Turun Pursiseuralla ja Turun Työväen Pursiseuralla on omia veneurheilualueitaan.

Melonta ja soutu

Turussa on kaksi kartalle merkittyä melontareittiä. Näitä ovat Melojan Sininen Reitti ja Aurajoen melontareitti. Selvityksen asukaskyselyssä keskeisimmäksi ongelmaksi nousi tieto melontareiteistä. Reittien kehittämisen myötä voidaan niiden markkinointiin myös panostaa. Vuonna 2011 melontalaitureita on rakennettu kulttuuripääkaupungin kunniaksi, aikaisemmin laitureita on ollut vain yksi. Turussa on myös soutu- ja melontakeskus, joka on vuokrattu soutu- ja melontaseurojen käyttöön. Kyseiset seurat vuokraavat välineistöä, järjestävät soutua ja melontakursseja ja antavat opastusta kaikille käyttäjäryhmille.

Virkistyskalastus

Virkistyskalastuksen mahdollisuudet ovat vesistörikkaalla seudulla hyvät. Turussa on seitsemän kalastusalueita, kaksi kalastuspaikkaa sekä kahdeksan verkkokalastusalueita.

4.6 Muut ulkoilupaikat ja -kohteet

Ampumaurheilu

Turussa ei ole varsinaista ulkoampumarataa. Asukaskyselyssä ampumaurheilupaikka nousi esiin useaan otteeseen. Impivaarasta löytyy jousiammuntarata.

Golfkentät

Golfin harrastuspaikkoja Turussa on monta. Harjattulan golfkenttä, Hirvensalon harjoitusgolfkenttä ja Ruissalon golfkenttä. Rata- ja mingolffia voi harrastaa Impivaaran ratagolfkentällä, Saaronniemen minigolfradalla ja Ylioppilaskylän ratagolf -radalla.

Frisbeegolfradat

Turussa on kolme frisbeegolfrataa. Yksi niistä on kaupungin hallinnoima ja sijaitsee Urheilupuistossa. Lisäksi yksityisten hallinnoimia frisbeegolfratoja ovat erityisosaamiskeskus Suvituuli ja Lausteen frisbeegolfrata. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä frisbeegolfradat saivat kiitosta asukkailta.

Hevos- ja raviurheilu

Turussa on yksi virallinen merkitty ratsastusreitti. Reitti sijaitsee Metsämässä, jossa on myös Turun ravirata. Metsämäen alueen lisäksi Turussa on kolme ratsastusaluetta: Artukaisten, Metsäkylän ja Friskalan ratsastusalueet.

Koiraurheilu

Koiranulkoiluttajat ovat yksi suurimmista viheralueiden käyttäjäryhmistä. Turun viheralueilla on 13 koirapuistoa. Puistoja ylläpidetään kaupungin toimesta. Koirien ja muiden lemmikkieläinten määrä lisääntyy koko ajan ja samalla myös niiden parissa tapahtuva liikunta ja ulkoilu. Kuten hiihtolatuja ja uimarantojen yhteydessä jo todettiin, koiran ulkoiluttajat toivoisivat myös koirahiihtolatuja, jossa tiettyinä aikoina saisi hiihtää koiran kanssa. Lisäksi koiran ulkoiluttamiseen soveltuvaa talvikävelyreittiä metsässä toivotaan. Koirille tarkoitettu uimapaikka sijaitsee Saaronniemessä. Lisäksi Turussa on vinttikoirarata Metsämäellä. Vätissä on sekä vinttikoirarata että agilitykoirarata.

Ilmailu

Ilmailua voi Turussa harrastaa Turun Lentokerhossa. Kerhon toiminta on keskittynyt Turun- ja Oripään lentokentille, Turun toimiessa moottori- ja moottoripurjelennon tukikohtana ja Oripään vastaavasti purjelennon pääpaikkana. Lisäksi Turussa on Turun Laskuvarjourheilijoiden kenttä.

4.7 Ulkokentät

Turussa on erilaisia ulkokenttiä, kuten monitoimikenttiä, pallokenttiä, luistelukenttiä ja kaukaloita, beachvolleykenttiä yms. yhteensä noin 340 kappaletta (Liite 2). Selvityksen asukaskyselyssä ulkokenttiin oltiin kokonaisuudessaan tyytyväisiä (yleisarvosana tyytyväinen). Selvityksen asukaskyselyn vastaajista 80,9 prosenttia oli joko erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä ulkokenttiin siinä missä 19,1 prosenttia sanoi olevansa tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä (Taulukko 4). Asukkaat näkivät ulkokentillä myös kehittämistarpeita.

Ulkokenttiä koskevassa kohdassa eniten kehittämissuhteita tuli luistelukenttiin liittyen. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastanneista 34,8 prosenttia ilmoitti käyttävänsä luistelukenttiä ja kaukaloita liikuntaan ja ulkoiluun. Vastaajista kohteiden nykytilaa piti hyvänä luistelukenttien ja kaukaloiden osalta 35,4 prosenttia ja tekojaiden 59,8 prosenttia. Kehittämissuhteissa esiin nousivat varsinkin luistelukenttien kunto. Turussa on kolme tekojäärataa. Näitä ovat Kupittaaan ”luistelumato” sekä Parkintorin ja Varvintorin tekojäärata. Lisäksi kunnassa on 43 luonnonjääkenttää, joita kaupunki pitää yllä sääolosuhteiden mukaan avaraamalla. Osa kentistä on ns. talkookenttiä, joita asukkaat voivat halutessaan jäädyttää talkoilla. Talkookenttiä on yhteensä 15 kappaletta. Jääkentän ylläpito talkoilla on mahdollista kentillä, joiden läheisyydessä on vesiposti. Talkookentän ylläpitoon sitoudutaan talvikausittain ja kenttiä on ylläpidetty esimerkiksi asukasyhdistyksen tai naapuruston voimin. Niitä toivottiin aurattavaksi useammin ja lisäksi niiden ylläpitokauden pituuteen kiinnitettiin huomiota. Ylläpito toivottiin aloitettavan aikaisemmin. Lisäksi toivottiin kentille katoksia luistinten vaihtoon.

Muita kohteita

Turussa on myös BMX -rata Kupittaalla. Sen kehittämistä vielä haastavammaksi toivottiin paikoittain asukaskyselyssä. Ratapyöräily on Turussa keskittynyt Kupittaaan velodromille. Kwvyyen liikenteen väylien lisäksi rullaluistelua voi harrastaa Kupittaaan rullaluisteluradalla ja Pansion kisapuistossa. Petanquen pelaamiseen löytyy kohde myös Kupittaalta. Mielenkiintoinen uusia ulkoilupaikka on kauppakeskus Skanssin sisäpihan puistossa sijaitseva Flowpark -seikkailuhuvipuisto.

4.8 Ulkoilupalvelut: viitoitukset, taukopaikat, karttamateriaalit ja viestintä

Turun ulkoiluolosuhteiden asukaskyselyssä ulkoilua tukevia palveluita pyydettiin arvioimaan viisiportaisella *erittäin hyvä – hyvä – ei hyvä eikä huono – huono – erittäin huono* -asteikolla. Analysointivaiheessa keskimmäinen vastaus (ei hyvä eikä huono) poistettiin vastauksista. Avoimissa vastauksissa vastaajat saivat myös tuoda esiin havaitsemiaan puutteita ja esittää omia kehittämissuhteita. Kokonaisuudessaan suhteutettuna ulkoilupaikkojen arvosanoihin, on ulkoiluolosuhteisiin liittyvissä palveluissa enemmän kehittämistä. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Ulkoiluolosuhteisiin liittyvien palvelujen arvosanat.

	4 Erittäin hyvä	3 Hyvä	2 Huono	1 Erittäin huono	Yhteensä	ka.
Kunnan sähköiset ja paperiset ulkoilukarttamateriaalit	27	190	48	8	273	2,9
Opastustaulut ja viitat	14	217	55	6	292	2,8
Esitteet ja tiedotteet internetin, lehtien, radion ja television kautta	26	172	53	10	261	2,8
Välineiden vuokraus- ja huoltopalvelut	19	146	44	9	218	2,8
Yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	9	111	89	13	222	2,5
Ruoanlaitto-, tauko- ja yöpymispaikat	7	73	81	23	184	2,4

Tiedottaminen

Selvityksen asukaskyselyyn vastanneet olivat tyytyväisiä kaupungin sähköisiin ja paperisiin ulkoilukarttamateriaaleihin. Yhteensä 79,5 prosenttia vastaajista piti ulkoilukarttojen nykytilaa erittäin hyvänä tai hyvänä. Tyytymättömien tai erittäin tyytymättömiä vastaajia oli 20,5 prosenttia vastaajista. (Taulukko 5.) Liikuntapalvelukeskus julkaisee Liiku Turussa -karttaa, jonka toisella puolella on seudun kaikki liikuntapaikat ja toisella puolelle pyörätiet. Kartta uusittiin keväällä 2011. Liikuntapaikkakarttaa on saatavana painettuna uima-, jää- ja jalkapallohalleista, kirjastoista, Turku-pisteestä, Turku Touringista, pyöräilyliikkeistä ja liikuntapalvelukeskuksen asiakaspalvelusta. Lisäksi kaupungin kotisivuilta löytyy tulostettavia teemakarttoja eri kohteista.

Myös kaupungin liikunta- ja ulkoilupaikoista kertoviin esitteisiin ja tiedottamiseen oltiin tyytyväisiä (Taulukko 5). Turku liikkeelle -lehti on Turun kaupungin liikuntapalvelukeskuksen julkaisema tiedotuslehti. Lehti on ilmestynyt 16 vuoden ajan kolme kertaa vuodessa: tammikuun alussa, toukokuun alkupuolella sekä elokuun puolivälin jälkeen. Lehden kautta markkinoidaan Turun liikunta- ja ulkoilupaikkoja sekä tiedotetaan palveluista ja tapahtumista. Lisäksi Turun hiihtoladuista löytyy latuinfo, jota hiihtokaudella päivitetään päivittäin. Myös luonnonjääkenttien kuntoa koskeva taulukko löytyy talviaikaan ja kesäaikaan kunnan sivuilta löytyvät päivitettyt tiedot uimarantojen veden lämpötiloista sekä puhtaudesta.

Opastustaulut ja viitat

Opastustaulujen ja viittojen nykytilaa piti hyvänä tai erittäin hyvänä 79,1 prosenttia vastaajista. Tyytymättömien tai erittäin tyytymättömien osuus oli 20,5 prosenttia vastaajista. (Taulukko 5.) Tyytyväisyyden rinnalla vastaajat toivoivat viittojen kunnostamista ja yhtenäistämistä edelleen. Yleinen toive oli saada reittien pituudet ja etäisyydet reittien varrelle. Myös olemassa olevien

viittojen kunnostamista pyydettiin. Selvitystä tehnyt ulkoilutyöryhmä totesi kaupungin ulkoilureittien opastuksen ja viitoitusten kehittyneen, mutta kehittämistä on myös tehtävä jatkuvasti. Kiristyvän tuoteturvallisuuslain sekä EU -standardien myötä kehittäminen myös vaatimuksen viitoituksille varsinkin onnettomuustilanteiden varalta tulevat kiristymään.

Ruoanlaitto-, tauko- ja yöpymispaikat

Taukopaikat saivat ulkoilupalveluista huonoimman arvosanan. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyyn vastaajista 56,5 prosenttia arvioi erilaisten tauko-, ruoanlaitto- ja yöpymispaikkojen nykytilan huonoksi tai erittäin huonoksi. Nykytilaa piti hyvänä 43,5 prosenttia vastaajista. (Taulukko 5.) Turussa on erilaisia tauko-, ruoanlaitto- ja yöpymispaikkoja. Yksi nuotiopaikka/laavu on Impivaarassa ja muut saarissa (Maisaari, Vepsä). Turun hiihtomaan vieressä on myös virallinen metsäbub. Turussa on kaksi niin sanottua ulkoilumajaa: Maarian Mahdin ulkoilumaja sekä Turun Ladun latumaja Turun Moisiossa. Selvityksen asukaskyselyssä laavujen sijainnista toivottiin tiedotettavan kaupungin verkkosivuilla. Taukopaikkojen määrä suhteutettuna niiden asukaskyselyssä saamaan arvosanaan nimenomaan antaa ymmärtää että niiden markkinointiin tulisi panostaa. Myös lisää taukopaikkoja toivottiin.

Välineiden vuokraus- ja huoltopalvelut

Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus vuokraa liikuntavälineitä Halisten välinelainaamossa, Varissuon Majanummen toimitilassa ja Pikku-Paavon kontista Seikkailupuistossa. Vuokrattavia välineitä ovat kävelysauvat, pesäpallolvälineet, rullaluistimet, hiihtovälineet, luistimet ja retkiluistimet sekä lumikengät. Selvityksen asukaskyselyyn vastanneet olivat tyytyväisiä välineiden vuokraus- ja huoltopalveluihin. Yhteensä 75,7 prosenttia vastaajista piti ulkoilukarttojen nykytilaa erittäin hyvänä tai hyvänä. Tyytymättömien tai erittäin tyytymättömiä vastaajia oli 24,3 prosenttia vastaajista. (Taulukko 5.)

5 ULKOILUOLOSUHTEIDEN MUUTOS TURUSSA

Ulkoiluolosuhteiden toimintaympäristö on muuttunut ajan myötä. Liikuntakulttuuri on laajentunut urheilusta kuntoilun kautta terveys- ja arkiliikuntaan. Ulkoilun ja liikunnan merkitys terveyden, hyvinvoinnin ja elämänlaadun lähteenä on vahvistunut. Liikunnalla ja ulkoilulla on todettu saavutettavan yksilötason terveyttä edistävien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten vaikutusten lisäksi merkittäviä kansantaloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Liikunnalla on keskeinen merkitys sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin lisäämisessä, sillä liikunnan harrastamiseen liittyviä motiiveja ja vaikutuksia terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi ovat ilo, virkistys, sosiaalinen vuorovaikutus, rentoutuminen ja luonnosta nauttiminen. Liikunnan ja ulkoilun avulla vaikutetaan myönteisesti yhteisöllisyyden ja suvaitsevaisuuden lisääntymiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä tasa-arvoisemman yhteiskunnan rakentumiseen.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Turun ulkoiluolosuhteiden lajivalikoimassa on tapahtunut muutoksia. Toisaalta ulkoilupaikkojen valikoima on laajentunut ja muuttuneeseen kysyntään on pystytty vastaamaan esimerkiksi frisbeegolfratojen, nurmikenttien, lähiliikuntapaikkojen, bmx - radan, skeittipaikkojen ja Kupittaaan luistelumadon muodossa. Pyöräteiden määrä on myös lisääntynyt varsinkin keskusta-alueella ja Aurajoen rannalle on syntynyt yläjuoksulle saakka jatkuva yhtenäinen reitistö. Kuntoratojen varrella ulkokuntoiluvälineitä määrää on lisätty ja rakennettujen ulkoilureittien kohdalla tilanne on muutenkin parantunut niiden kunnossapidon suhteen. Tiedottamisessa on otettu isoja harppauksia eteenpäin ja nykyään asukas saa muun muassa reaaliaikaista tietoa latujen ja luistelukenttien kunnosta. Samalla esimerkiksi suunnistuksessa tarvittavien vapaiden metsäalueiden määrä on vähentynyt huomattavasti kaavoituksen tiivistymisen myötä. Olennainen muutos on tapahtunut puistoissa, joissa toisten tilalle on rakennettu leikkipuistoja ja toisten lähiliikuntapaikkoja. Samalla on uusittu välineitä. Euroopan unioni ja tuoteturvallisuuslaki ovat myös vauhdittaneet tätä kehitystä. Sama kehityskulku näkyy uimarannoilla, joilla säännökset esimerkiksi vedenlaadun ja turvallisuuden näkökulmasta ovat tiukentuneet ja siirtyneet terveysviranomaisen valvottavaksi. Tätä kautta uimarantojen valvontaa ja kunnossapitoa on myös selkeämmin priorisoitu.

Turussa vuonna 1998 tehdyn ulkoilukatselmuksen raportin (Suomen Latu, SULKA I -projekti) mukaan Turussa oli yleisesti ottaen monipuolisen ulkoilun harrastamiseen hyvät mahdollisuudet. Kevyen liikenteen väylien osalta nähtiin jo tuolloin yhteyspuutteiden täydentämis- ja väylien kunnostamistarvetta varsinkin Turun keskustassa. Jo tuolloin myös kävelyn ja jalankulun eriyttäminen, joka nykyään on osa suunnittelukäytäntöä, oli esillä. Myös toive Aurajoen yläjuoksulta Lietoon asti kulkevalle reitille oli jo tuolloin osa raporttia.

Kuntopoluilla ja -radoilla sekä hiihtoladuilla nähtiin yhdysreittitarpeita. Muuten niiden kehittämistarpeet kohdistuivat erilaisiin palveluihin, kuten nytkin toteutetussa selvityksessä. Kartat ja opastetaulut lähtöalueille, taukopaikkoja reittien varrelle, suunnitelmallinen reittien kunnostus ja ylläpito sekä uuden ulkoilukartan suunnittelu ja toteuttaminen mainitaan. Myös hiihtomajojen markkinointiin ideoidaan panostettavan. Ulkoilukartta Turussa on uusittu viimeksi vuonna 2011, mutta edelleen varsinkin opasteiden ja taukopaikkojen osalta nähdään kehittämistarpeita. Myös maastopyöräilyn tarpeita pohdittiin jo vuonna 1998 ja niiden ohjaaminen omille reiteilleen nähtiin tärkeäksi. Melontareittien osalta varsinkin Aurajoen varteen ideoitii lisää rantautumispaikkoja. Kymmenen vuotta sitten tehdyssä selvityssä esiin nostettiin hiihtomaan rakentaminen Turkuun, joka toteutettiin 2000 -luvulla. Uimarantoja oli tuolloin rakentamislistalla viisi kappaletta, joista osa onkin toteutettu viime vuosina. Avantouintipaikan kunnostaminen on myös ollut kymmenen vuotta sitten idea, joka on 2000 -luvulla toteutunut.

6 SELVITYKSEN TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Turku on monipuolinen liikunta- ja ulkoilukaupunki. Kaupunki luo edellytykset monipuoliselle liikunnalle yhteistyössä toimialojen ja kansalaissektorin kanssa. Keskeisenä strategisena tavoitteena on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen koko elämänkaaren aikana. Liikunnalla ja ulkoilulla on keskeinen rooli kasvavien väestöryhmien välisten terveyserojen kaventajana. Kaikilla tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus liikunnalliseen ja hyvinvointia edistävään elämäntapaan sekä elämysten ja yhteisöllisyyden kokemiseen liikunnan avulla. Liikunta tukee lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, ylläpitää työ- ja toimintakykyä, lisää ikäihmisten omatoimisuutta ja elämänhalua sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä. Kansalaiset suhtautuvat liikuntaan myönteisesti, mutta myönteisestä ilmapiiristä ja tehdyistä toimenpiteistä huolimatta liikkumisen kokonaismäärä väestötasolla on kuitenkin vähentynyt ja polarisoitunut. Tämän kehityskulun pysäyttäminen vaatii jatkuvia toimia.

Tämän selvityksen perusteella aktiiviset ulkoilijat Turussa ovat kohtuullisen tyytyväisiä kaupungin ulkoilupaikkoihin. Suurimmat haasteet nykypäivän Turun ulkoiluolosuhteissa liittyvät Turun pyöräteiden ja jalankulkuväylien kehittämiseen, olemassa olevien mahdollisuuksien kunnossapitoon ja uusien ulkoiluharrastusten huomioimiseen. Esteettömiin reitteihin ja talvisiin kävelyreitteihin tulee panostaa jatkossa. Ulkoiluolosuhteiden selvityksen asukaskyselyssä moni vastaaja myös kaipasi jäälataja, luistelureittejä sekä kävelyreittejä jälle, joka näkyy myös nykyisten kohteiden suosiossa. Suhteutettuna ulkoilupaikkojen kehittämistarpeeseen vaikuttaisi ulkoilupalveluissa olevan enemmän kehittämistä: varsinkin taukopaikkojen kehittäminen nousee esiin. Selvityksen asukaskyselyssä asukkailta kysyttiin myös missä ulkoiluun liittyvässä kehittämistyössä kaupunki on onnistunut. Kiitosta keräsivät varsinkin hiihtoladut talvella 2010–2011, ulkoilureittien hyvä kunto, Hirvensalon pulkkamäki, Impivaaran hiihtomaa, Kupittaaan BMX -rata, Kupittaaan luistelumato, Erikvallan esteetön uimaranta sekä Turun frisbeegolfradat.

Tämän selvityksen perusteella Turun ulkoilutyöryhmä ehdottaa seuraavia toimenpiteitä:

- Korvamerkitty resurssi pyöräilyn ja kävelyn kehittämisohjelman toteuttamiseen
- Ulkoilureittien yhtenäinen laatu- ja hoitoluokittelu
- Ulkoilureittien viitoitussuunnitelman yhtenäistäminen liikunta- ja ympäristötoimen kesken
- Ulkoilureittien varrella olevien taukopaikkojen kartoitus ja markkinoinnin kehittäminen
- Metsässä kulkevan talvikävelyreitien kokeilu
- Teräsrautelan esteettömän reitin markkinoinnin kehittäminen
- Uimarantojen siisteyden kehittäminen
- Retkeilyreittien kartoittaminen maastopyöräilyn näkökulmasta ja tunnistettujen reittien merkitseminen maastoon ja ulkoilukarttaan

Kävelyn ja pyöräilyn verkoston kehittäminen

Selvityksen asukaskyselyn sekä muiden valtakunnallisten tutkimusten mukaan pyörätiet ja jalankulkuväylät ovat yksi suomalaisten kuten myös turkulaisten suosituimmista ulkoilupaidoista. Asukaskyselyssä 86,7 prosenttia vastaajista sanoi käyttävänsä kohdetta ulkoiluun (Liite 1). Samalla väylät ovat yksi parhaimmista matalan kynnyksen lähiliikuntapaikoista, koska lähes jokaisella väylä löytyy alle 500 metrin päästä kotoa.

Selvityksessä Turun pyörätiet ja jalankulkuväylät nousivat ulkoilupaikoista eniten kehittämistä vaativaksi kohteeksi (Taulukko 4). Turussa hyväksyttiin vuonna 2010 Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma. Nyt toteutetun selvityksen tulokset ovat edelleen vahvistaneet käsitystä kehittämisohjelmassa mainituista Turun kaupungin pyöräteiden ja jalankulkuväylien kehittämistarpeista. Kehittämisehdotuksia tarkasteltaessa kohdistuvat ne eniten verkoston kehittämiseen ja olemassa olevien väylien kunnan parantamiseen. Samat kehittämiskokonaisuudet toistuvat Turun kaupungin kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelmassa (2010).

Turun ulkoiluolosuhteiden selvitystä tehnyt työryhmä toteaa pyöräteiden ja jalankulkuväylien olevan erittäin merkittävä matalan kynnyksen arkiliikuntaa ja ulkoilua tukeva olosuhde, jonka kehittämistä asukkaat toivovat. Turun ulkoiluolosuhteiden selvitystä tehnyt työryhmä näkee erittäin tärkeänä Turun kaupungin kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelman (2010) resurssoinnin kehittämisohjelman vaatimalla tasolla. Nykyisellään erillisrahoitusta kohteiden toteuttamiseksi ei ole. Kohteiden kehittämiseksi ei myöskään ole asetettu aikataulua. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden edistämiseksi vaadittaisiin Turussa läpimurto: korvamerkitty vuosittainen summa olosuhteen edistämiseksi. Kyse on myös asenteista. Esimerkiksi maksuton ajonopeuksien alentaminen keskustassa parantaisi merkittävästi liikenneturvallisuutta. Nopeuksia on alennettu paikoittain, mutta vielä on kohteita, joissa nopeutta tulisi rajoittaa. Myös Turun kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma 2009–2013 puhuu kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden edistämisen puolesta ja Turun viheralueohjelmassa (2006–2015) huomioidaan katujen merkitys sekä kaupungin eniten käytettyinä julkisina tiloina ja tavoitteena on, että elinvoimaiset katuviheralueet muodostavat vehreän kaupunkikuvan. Parhailaan käynnistymässä on myös Turun yleiskaavan 2025 laadinta, jossa kävelyn ja pyöräilyn olosuhteet tulisi vahvasti huomioida.

Ulkoilureittien kehittäminen

Turussa on monipuolinen verkosto ulkoilu- ja virkistysreittejä. Turun ulkoiluolosuhteiden selvityksen mukaan ulkoilureittien kokonaistilanne on hyvä, reittejä on riittävästi ja verkosto on kattava. Samalla kehittämistarpeita voidaan tunnistaa. Selvityksessä ulkoilureittien osalta esiin nousevat esiin isossa kunnassa haasteeksi nouseva ulkoilureittien saavutettavuus. Kaupunkirakenteen tiivistyessä erityisen tärkeää onkin huomioida viherkäytävien tarpeet ja sijainti suhteessa nykyiseen ulkoilureittiverkostoon. Myös Turun viheralueohjelmassa 2006–2015 tavoitteena on kattava, monipuolinen viheralueverkosto sekä yhtenäinen ulkoilureitistö. Ohjelmassa ehdotetaan liikuntaviraston sekä ympäristö- ja kaavoitusviraston yhteistä yleissuunnitelmaa Turun viheralueiden ulkoilureiteistä. Kuntoratojen verkostoa yhdistävien ulkoiluteiden verkosto kaipaa täydentämistä ja rakennettavien reittien tason määrittelyä käyttötarkoituksen mukaisesti ehdotetaan.

Ulkoilureittien suunnitteluun, peruskorjaukseen ja kunnossapitoon osallistuu usean kaupungin hallintokunnan rinnalla paikallisia yhdistyksiä sekä yksityisiä luontomatkailuyrittäjiä. Haasteeksi nousee kunnossapidon erilainen taso reittien laatuluokittelun puuttuessa. Turun ulkoilutyöryhmä ehdottaa ulkoiluolosuhteiden selvityksen perusteella **ulkoilureittien laatu- ja hoituluokittelun** toteuttamista huomioon ottaen tämän selvityksen asukaskyselyssä ja muussa aineistonkeruussa nousevat näkökulmat yhteistyössä reittejä hallinnoivien ja ylläpitävien tahojen kanssa. Kiinteistöliikelaitos on luokittanut hallinnoimansa kohteet soveltaen viherympäristöliiton valtakunnallista hoituluokitusta. Tämän pohjalta voidaan lähteä pohtimaan kaikki ulkoilureitit kattavaa luokittelua. Ennen varsinaista laatuluokitusta tulisi kaikki Turun nykyiset ja suunnitteilla olevat ulkoilureitit mukaan lukien yksityisten ylläpitämät reitit listata ja sijoittaa kartalle esimerkiksi edellä mainitun yleissuunnitelman teon yhteydessä. Näiden ulkoilureittien

laatuluokittelua varten luodaan laatukriteerit. Tärkeitä laatukriteerejä voivat olla reitin sijainti, saavutettavuus, käyttöaste, kohderyhmien monipuolisuus, profiili, leveys sekä valaistus. Laatukriteerit tulee luoda käyttäjälähtöisesti. Laatukriteerejä soveltaen määritellään jokaiselle reitille laatuluokka. Laatuluokista johdetaan reittien hoitoluokat, joiden avulla määritellään esimerkiksi reittien reitin hoidon taso ja useus. Ulkoilutyöryhmä näkee hoito- ja laatuluokkien luomisen yhteydessä erittäin tärkeänä kaikkien ulkoilureittejä hallinnoivien ja ylläpitävien tahojen sitouttamisen prosessiin. Näin vältytään tilaus- tai talkootyönä ylläpidettävien sekä kunnan eri hallintokuntien ylläpitämien ulkoilureittien laatueroista. Samalla pystytään yhtenäistämään ja määrittelemään reittien hoitoon kohdennetut resurssit. Laatu- ja hoitoluokittelun avulla myös reittien markkinointia pystytään yhtenäistämään entisestään.

Kaikilla reiteillä **opasteiden ja viitoitusten yhtenäistäminen ja taukopaikat** vaativat systemaattista kartoittamista ja kehittämistä. Liikuntapalveluilla on oma viitoitussuunnitelma, jota toteutetaan vuosittain. Turun ulkoilutyöryhmä ehdottaa ulkoiluolosuhteiden selvityksen perusteella sekä talvi- että kesäkauden ulkoilureittien viitoitussuunnitelman yhtenäistämistä liikunta- ja ympäristötoimen kesken. Taukopaikkojen ylläpito hajaantuu monelle eri taholle ja ilman yleissuunnitelmaa niiden tilannetta on haastava seurata. Turun ulkoilureittien varrella olevat taukopaikat vaativat kartoittamista, jotta niitä voidaan täysimääräisesti markkinoida. Hyvän ulkoilureittiverkoston tunnuspiirteisiin kuuluu kohteiden viitoittamisen ja taukopaikkojen lisäksi monipuolinen tiedottaminen ja reittien markkinointi sähköisesti ja karttojen avulla. Turun kaupunki uudisti vuonna 2011 Liiku Turussa -kartan ja lisäksi kaupungin kotisivujen kautta asukas saa kattavasti tietoa kohteista. Kunnoseuranta kertoo asukkaalle talvella sekä hiihtolatuksen että luistelukenttien kunnan reaaliajassa. Tulevaisuudessa juuri tämän tyyppisten palveluiden kehittäminen koskemaan esimerkiksi kaikkien Turun ulkoilupaikkojen kuntoa tulee varmasti ajankohtaiseksi. Myös Turun kaupungin viheralueohjelmassa tavoitteena esiin nostetaan viestinnän, vuorovaikutuksen ja yhteistyön merkitys ja tavoitteena on tiedottaa viheralueista ja niillä tapahtuvista muutoksista säännöllisesti.

Hiihtoladuilla tulevaisuudessa sekä tehdyn asukaskyselyn että muiden selvitysten perusteella avainasemaan nousevat valaistus, väylän leveyden riittävyys sekä luistelu että perinteiseen hiihtoon sekä ladun profiilin loivuus ikääntyvän väestön näkökulmasta. Opasteiden rinnalla laduilla toimimisen pelisääntöjen tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Myös talvella harrastettavien ulkoilulajien kirjo on laajentunut hiihdosta kävelyyn, lumikenkäilyyn ja juoksulenkkeilyyn. Muutoksen myötä muuttuvat ovat muuttuneet myös vaatimukset olosuhteille. Suuri uuden olosuhteen tarve Turussa kohdistuu **talvisiin kävelyreitteihin**, joiden puute ajaa kävelijät ja koirien ulkoiluttajat hiihtoladuille. Tästä syntyy konflikteja osapuolten välille. Selvityksen yhteydessä toteutetussa asukaskyselyssä kävelijöiden ohella myös moni hiihtäjä esitti, että kaupungissa alettaisiin kunnostaa luonnossa kulkevia kävelyreittejä lumiseen aikaan. Kokeiluluontoisen reitin avulla pystyttäisiin selvittämään onko reitille oikeaa tarvetta. Samalla myös paine hiihtoladuilla ulkoiluun vähenee ja ristiriitoja hiihtäjien ja muiden ulkoilijoiden välillä pystytään välttämään. Myös koirahiihtolatuksen toivottiin jonkin verran. Turun ulkoilutyöryhmä ehdottaa talvikävelyreitin toteuttamista ja markkinointia kokeiluluontoisesti talvella 2011–2012. Monet puistonkäyttäjät ovat talvella Turussa ilman kunnossapitoa. Myös puistokäytävän auraamisella esimerkiksi Aurajoen vartta Koroistenniementä Halisiin voidaan testata talvikävelyreitin tarvetta. Myös Turun viheralueohjelmassa (2006–2015) on huomioitu talvikävelyreitin tarve. Myös valaistuksen puute osalla reiteistä huomioidaan, ulkoilureittien talvikunnossapitoon kaivataan linjausta ja kävelymahdollisuudet lumiseen aikaan nostetaan esiin.

Muut kehittämiskohteet

Turussa on yhteensä 11 uimarantaa tai -paikkaa. Selvityksen asukaskyselyssä uimarantojen osalta esiin nousi jonkin verran kehittämistarvetta. Pukusuojien ja wc -rakennusten siisteyteen tulee kiinnittää tulevaisuudessa huomioita. Lisäksi rannoille toivottiin lisää roska-astioita. Myös paikoitustilasta vaikutti olevan puutetta aurinkoisina päivinä suosituimmilla Ekvallan, Ispoisten ja Saaronniemen rannoilla. Turun kaupungin viheralueohjelmassa (2006–2015) tavoitteena on parantaa rantojen ja vesialueiden saavutettavuutta, koska vapaata rantaviivaa on vähän ja vapaat meren rannat ovat pistemäisiä. Hirvensalossa tehdyn vapaiden rantojen kartoituksessa huomattiin, että kaupungin omistamaa rantaviivaa ei Turussa ole paljon. Myös selvityksen asukaskyselyssä selvisi, että suositut rannat ovat ajoittain erittäin ruuhkaisia. Viheralueohjelman mukaan uimarantoja pyritään lisäämään ja ne ovat viihtyisiä ja turvallisia virkistyspaikkoja. Toimenpiteenä mainitaan uimarantojen siivouksen ja jätehuollon tehostaminen. Lisäksi toimenpiteenä mainitaan vapaiden rantojen käyttökelpoisuuden ja saavutettavuuden kartoittaminen sekä saavutettavuuden parantaminen ohjaamalla kulkua vapaille rannoille ja rakentamalla rantojen suuntaisia ulkoilureittejä. Haarlanlahteen suunnitellaan uutta uimarantaa, mutta suunnittelu on vasta asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman tekovaiheessa eikä varsinaista kaavaluonnosta ole vielä olemassa.

Selvityksen asukaskyselyssä ulkokenttien osalta esiin nousi varsinkin Turun **luistelukenttien** kunnossapito ja kunnossapitokauden pituus. Kaupungissa on 58 luonnonjääkenttää, joita pidetään yllä sääolosuhteiden mukaan auraamalla. Osa näistä kentistä on ns. talkookenttiä, joita asukkaat voivat halutessaan jäädyttää talkoilla. Asukaskyselyssä kenttiä toivottiin aurattavaksi useammin ja lisäksi niiden ylläpito toivottiin aloitettavan aikaisemmin. Lisäksi kentille toivottiin katoksia luistinten vaihtoa varten. Luonnonjääkenttien ylläpito on pitkälti olosuhderiippuvainen asia, jonka yhteydessä on pohdittava siihen käytettävien resurssien hyöty -suhdetta, mikäli sääolosuhteista ei saada varmuutta. Tulevaisuudessa varmat olosuhteet takaavien tekojääratojen tarve tulee myös tästä näkökulmasta varmasti olosuhteiden vaihtelun vuoksi lisääntymään edelleen. Tällä hetkellä Turussa on kolme tekojäärataa.

Uusina reitteinä selvityksen asukaskyselyn vastaajat toivovat **esteetöntä ulkoilureittejä**. Turussa on yksi esteetön kuntorata, joka sijaitsee Teräsrautelassa. Vaikuttaisikin siltä, että reittiä tulisi markkinoida entistä laajemmin. Esteetön ulkoilureitti soveltuu moneen tarkoitukseen esteettömän ulkoilun rinnalla: lapsiperheiden rattailla tehtäviin lenkkeihin ja rollaattorilla liikkuvien ulkoiluun. Muiden ulkoilureittien esteettömyyteen liittyen toivottiin myös ulkoilureiteille lisää taukopaikoiksi istuinpenkkejä, jotta etenkin vanhempi ulkoileva väestö voisi välillä levähtää niillä. Turun viheralueohjelmassa yhtenä tavoitteena on, että puistot ovat mahdollisuuksien mukaan esteettämiä ja peruskorjattaessa kohteiden esteettömyys myös kartoitetaan.

Turussa ei ole varsinaisia **maastopyöräilyyn** osoitettuja merkittyjä reittejä. Selvityksen asukaskyselyssä merkittyjä reittejä toivottiin. Maastopyöräilyn yleistyessä tarvetta merkityille reiteille tulee ilmenemään myös vastaisuudessa. Toiminnan ohjaamisella vähemmän herkille alueille pystytään ehkäisemään luonnon kulumista. Reittien luontoon merkitsemisen lisäksi toivottiin niiden lisäämistä ulkoilukarttaan. Maastopyöräilyreiteillä voi myös olla matkailullista merkitystä.

Selvityksen asukaskyselyssä esiin nousi myös ulkoampumaradan tarve. Turun seudun ainoa **ulkoampumarata** sijaitsee Nuutissa. Seuraava harrastuspaikka sijaitsee Salossa. Tarvetta seudulliselle ulkoampumakeskukselle näyttäisi olevan ja Turun seudulla onkin aloitettu seudullisen selvityksen teko ulkoampumaradasta.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Fogelholm, M., Paronen, O. & Miettinen, M. (2007), Liikunta -Hyvinvointipoliittinen mahdollisuus. Suomalaisen terveysliikunnan tila ja kehittyminen 2006. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:1. Helsinki.

Hallikainen, V. (1990), Luonnon virkistyskäytön perusteet. VAPK-kustannus. Helsinki.

Hemmi, J. (2005), Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 2. Gummerus kirjapaino Oy. Turku.

Hentilä, H-L. & Joki-Korpela, L. (2004), Liikunnan olosuhteet yhdyskuntasuunnittelussa ja kaavoitusprosessissa. Esiselvitys. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Yhdyskuntasuunnittelun laboratorio. Julkaisu AO B 25.

Hentilä, H-L. & Joki-Korpela, L. (2005), Liikunta osaksi yhdyskuntasuunnittelua. Projektiraportti. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Yhdyskuntasuunnittelu.

Hentilä, H-L. & Luoma, S. (2007), Arkiliikunta murroksessa -nousevat lajit Oulussa. Arkiliikuntaa edistävä elinympäristö. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Julkaisu AO C127.

Järviluoma, J. (2006), Turistin luonto. Tutkimus luonnon merkityksestä matkailun vetovoimatekijänä neljässä Lapin matkailukeskuksessa. Lapin yliopisto. Matkailututkimuksen väitöskirja.

Kansallinen liikuntatutkimus (2005-2006), Aikuisliikunta. SLU:n julkaisusarja 2006:6. Helsinki.

Kansallinen kestävä kehityksen strategia. (2006), Kohti kestäviä valintoja. Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2006:5. Helsinki.

Karjalainen, E. (1995), Ulkoilureitti: Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille. Rakennusalan kustantajat. Helsinki.

Kinnunen, A. & Riekkinen, L. (toim.) (1985), Liikunta ja ympäristö. Käsikirja ulkoilualan päättäjille, suunnittelijoille ja toteuttajille. Suomen Latu ry. Helsinki.

Luoto, K. (2007), Liikuntaharrastusten luonnonvarojen kulutuksen arviointi MIPS -menetelmällä. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

Nuori Suomi ry. (2007), Lähiliikuntapaikkojen arviointitutkimus. Nuori Suomi ry:n julkaisusarja. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2007), Kansallista liikuntaohjelmaa valmisteleva toimikunta. Liikunta valintojen virrassa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:13. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2008), Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2011. Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisu 2008:45. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2007), Liikkuva ja hyvinvoiva Suomi 2010-luvulla. Ehdotus kansalliseksi liikuntaohjelmaksi julkisen ohjauksen näkökulmasta. Opetusministeriön

työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:17. Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2009), Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2007. Opetusministeriön julkaisuja 2009:6. Helsinki.

Paronen, O. (2001), Ulkoilun hyvinvointi-kokemukset ja esteet. Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 100–111.

Pelkonen, J. & Tyrväinen, L. (2005), Kaupunkiviheralueiden koetut arvot ja merkitys asukkaille Länsi-Vantaalla. Helsingin yliopisto. Metsäekologian laitos.

Pouta, E. & Sievänen, T. (2001), Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimuksen tulokset -Kuinka suomalaiset ulkoilevat? Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 32–76.

Rajaniemi, V. (2005), Liikuntapaikkarakentaminen ja maankäytön suunnittelu: tutkimus eri väestöryhmät tasapuolisesti huomioon ottavasta liikuntapaikkasuunnittelusta ja sen kytkemisestä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavoitukseen. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Väitöskirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2008), Valtioneuvoston periaatepäätös terveyttä edistävän liikunnan ja ravinnon kehittämislinjoista. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2008:10. Helsinki.

Suomen Latu ry. (2011), Turun ulkoiluolosuhteiden asukaskysely.

Suomen Latu ry. (1998), Turun ulkoilumahdollisuuksien katselmus 29.5.1998.

Suomen Latu ry. (2000), Ulkoilumahdollisuudet Suomen kunnissa. SULKA I -projektin loppuraportti 2002. Helsinki.

Telama, R. (1986), Mikä liikunnassa kiinnostaa – liikuntamotivaatio. Teoksessa P. Vuolle, R. Telama & L. Laakso (toim.) Näin suomalaiset liikkuvat. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 50. Valtion painatuskeskus, 149–176. Helsinki.

Virtanen, V., Pouta, E. Sievänen, T. & Laaksonen, S. (2001), Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimuksen aineistot ja menetelmät. Teoksessa T. Sievänen (toim.) Luonnon virkistyskäyttö 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 802, 19–31.

Sähköiset lähteet

Asukkaiden hyvinvointiohjelma 2009–2013. Turun kaupunki.

<<http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=137796&nodeid=4906>>

Ilmasto- ja ympäristöohjelma 2009–2013. Turun kaupunki.

<<http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=150752&nodeid=4906>>

Kansallinen liikuntatutkimus. (2009–2010), Aikuisliikunta. Suomen Liikunta ja Urheilu ry.

<<http://www.slu.fi/@Bin/119400/>>

Kansallinen_liikuntatutkimus_2005_2006_Aikuiset_taitettu.pdf>

Kansanterveyslaki. (2004). <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>>

Kuntalaki. 17.3.1995/365 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>

Kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma 2010. (2010),
<<http://www.turku.fi/public/default.aspx?uielements=3&nodeid=11961>>

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75.
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040075>>

Liikuntalaki 18.12.1998/1054. < <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981054>>

Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki -sivusto. (2011), Turun tiedot. <www.liikuntapaikat.fi>

Liikunta ja elinympäristö -sivusto. <<http://www.oulu.fi/liikunnanolosuhteet/taustaa.html>>

Liikuntalaki 18.12.1998/1054 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19981054>>

Liikuntapaikkatutkimus. (2008), Suomen Ladun TNS -gallupilta tilaama tutkimus. Suomen Latu ry. Helsinki. <http://www.suomenlatu.fi/pdf/jarjesto/liikuntapaikat_tutkimus_01-2008.pdf>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>>

Metsäntutkimuslaitos. (2010), Metsästä hyvinvointia -tutkimusohjelma.
<<http://www.metla.fi/ohjelma/hyv/>>

Suomen Kuntaliitto. (2001), Kestävän kehityksen linjaukset kunnissa ja Suomen Kuntaliitossa. Kuntaliiton hallitus 12.12.2001.
<http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;356;1987;67816>

Suomen Latu ry. (2009), SULKA II Suomen ulkoilumahdollisuuksien katselmus 2009-2011. Hankesuunnitelma. <<http://suomenlatu-fi-bin.directo.fi/@Bin/c431f9dfa20cca135df449bb0ce90cf8/1283933685/application/pdf/149176/Hankesuunnitelman%20versio%20kotisivuille.pdf>>

Tyrväinen L., Silvennoinen H., Korpela K. & Ylen M. (2007), Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52:57–77.
<<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052.htm>>

Ulkoilufoorumi. (2005), Ulkoilufoorumin kannanotto 19.5.2005. <<http://suomenlatu.fi/?S0108>>

Ulkoilulaki 13.7.1973/606 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730606>>

Valtioneuvosto. (2008), Valtioneuvoston periaatepäätös liikunnan edistämisen linjoista. Liite 2.
<<http://www.minedu.fi>>

Viheralueohjelma 2006–2015. Turun kaupunki. (2006),
<<http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=57271>>

Väestörekisterikeskus. (2008), Kuntien asukasluvut 31.12.2008.
<[http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/files.nsf/files/C0BF2954BE9BDCD4C225753E001F07D2/\\$file/081231.htm](http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/files.nsf/files/C0BF2954BE9BDCD4C225753E001F07D2/$file/081231.htm)>

LIITTEET

Liite 1. Ulkoilu paikkojen käyttö selvityksen asukaskyselyn mukaan.

	Käytän kohdetta ulkoiluun N	Käytän kohdetta ulkoiluun %
Pyörätiet ja kevyen liikenteen väylät	403	86,7
Kuntopolut ja radat	353	75,9
Lähipuistot	302	64,9
Metsät	298	64,1
Luontopolut	285	61,3
Uimarannat	269	57,8
Hiihtoladut	249	53,5
Retkeilyreitit	184	39,6
Luonnonsuojelualueet	168	36,1
Luistelukentät ja kaukalot	162	34,8
Lähiliikuntapaikat (lasten ja nuorten liikuntaan sekä terveysliikuntaan tarkoitettu liikuntapaikka, joka sijaitsee asuinalueella tai välittömässä läheisyydessä)	141	30,3
Maastohiihtokeskukset	132	28,4
Palloilukentät (eri kokoiset hiekka- ja nurmikentät)	104	22,4
Tekojäät	86	18,5
Yleisurheilukentät	79	17,0
Laskettelurinteet ja rinnehiihtokeskukset	77	16,6
Matkaluistelureitit / Luonnonjääradat	71	15,3
Maastopyöräilyreitit	69	14,8
Suunnistusalueet	68	14,6
Leiri- ja retkeilykeskukset	64	13,8
Rullasuksi- / rullaluistelureitit	62	13,3
Tenniskentät	58	12,5
Veneilyn, soudun ja melonnan rantautumispaikat	55	11,8
Avantouintipaikat	54	11,6
Beachvolleykentät	46	9,9
BMX- sekä rullalautailu- ja rullaluistelupuistot	37	8,0
Koripallokentät	36	7,7
Frisbeegolfradat	34	7,3
Melontareitit	33	7,1
Golfkentät	33	7,1
Veneilyreitit	29	6,2
Ulkoilupaikat	24	5,2
Pesäpallkentät	22	4,7
Lentopallkentät	17	3,7
Pyörätuolireitit	9	1,9
Ratsastusreitit	5	1,1

Liite 2. Turun hiihtoladut.

Hiihtolatu	Pituus	Valaistus 6.00-22.00	Luistelutyyli	Perinteinen	Muuta tietoa
Hirvensalo	2 km	x	x	x	
Härkämäki	1,1 km	x	x	x	
Ispoinen	1,5 km	x	x	x	
Lauste	1,9 km + 0,6 km	x	x	x	
Maaria	1,5 km	x	x	x	
Moisio	1,3 km	x	x	x	
Nuunavuori	1,7 km + 0,9 km	x	x	x	
Oriketo	1,5 km	x	x	x	Valjakkohiihtovuorot ke 18–21, su 10-13
Pansio	1 km	x	x	x	
Suikkila	1,5 km	x	x	x	
Tortinmäki	1,8 km	x	x	x	
Urheilupuisto	1,4 km	x			Ei hiihtokäytössä, auraus/hiekoitus
Varissuo	1,9 km	x	x	x	
Luolavuori-Ispoinen	1,7 km + 0,9 km	x	x	x	
Ispoinen-Harittu-Lauste	7,2 km	x	x	x	valaistus puuttuu n. 700 m vanha 1-tie–Skanssi
Halinen-Oriketo	1,4 km	x	x	x	
Oriketo-Räntämäki	2,1 km	x	x	x	
Pansiontie-Härkämäki	2,9 km	x	x	x	
Härkämäki-Mälikkälä	4,5 km		x	x	
Mälikkälä-Impivaara	5 km	x	x	x	
Impivaara-Isosuo	2,7 km	x	x	x	
Ruissalon ladut	12 km			x	
Luolavuorenpuisto	0,75 km			x	puistolatu
Laukkavuorenpuisto 800 m	0,8 km			x	puistolatu
Kupittaanpuisto	1,7 km			x	puistolatu
Vasaramäenpuisto	1 km			x	puistolatu
Vasaramäen koulu	0,7 km			x	puistolatu
Paavo Nurmen stadion	0,4 km			x	puistolatu
Hirvenslo, Heitontalo	0,8 km			x	puistolatu
Hirvensalo, Kukola	2,6 km			x	puistolatu
Halinen	2,1 km			x	puistolatu
Katariinanlaakso	1,4 km			x	puistolatu
Jukolanpuisto	0,6 km			x	puistolatu
Suikkila, Kustavintie	0,45 km			x	puistolatu
Paattinen, Kreivilän koulu	2 km			x	puistolatu
Jölliaukio, Tammispalтта	0,8 km			x	puistolatu
Kakskerta, Harjattula	4,0 km			x	puistolatu
Haarla (Tammistontien viereinen pelto)				x	puistolatu
Hirvensalo, Maanpää	5 km			x	puistolatu
Moikoinen, Hirvensalo				x	puistolatu
Kastu				x	puistolatu
Räntämäen liikuntakeskus				x	puistolatu
Ruohonpää, Suikkilantie ja Satakunnantien välissä				x	puistolatu
Yli-Maaria, Mittumaarintie				x	puistolatu
Satava, Hennala				x	puistolatu
Ruissalo, leirintäalue				x	puistolatu
Pansio (kisapuisto)	0,6 km			x	puistolatu
Paattinen, Paavolan koulu	1,2 km			x	puistolatu
Moisio, Moisio koulu	0,65 km			x	puistolatu
Vähäheikkiläntie (Mäntymäki)				x	puistolatu
Turun Ladun Majan lenkki	7 km / 9 km			x	Pomponrahkalta latumajalle läntistä reittiä 7 km, Impivaarasta 9 km.

Liite 3. Turun ulkokentät ja lähiliikuntapaikat 2011.

ULKOKENTÄT JA LÄHILIIKUNTAPAIKAT	OMISTAJA JA YLLÄPITÄJÄ
Kaikille avoimet urheilukentät	
Jäkärän urheilukenttä	Turun kaupunki
Paavo Nurmi stadion	Turun kaupunki
Satavan urheilukenttä	Turun kaupunki
Koripallokentät	
Hannunniitun koripallokenttä	Turun kaupunki
Hurttiyuoren pallokenttä	Turun kaupunki
Katariinankentän koripallokenttä	Turun kaupunki
Kettupuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kisapuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Kuikkulankentän koripallokenttä	Turun kaupunki
Kupittaaan katukoriskenttä	Turun kaupunki
Kupittaaanpuisto	Turun kaupunki
Kuukkelinpuisto	Turun kaupunki
Munterinpuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Myllymäenpuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Paavolanpuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Parkin katukoriskenttä	Turun kaupunki
Paunanpellon pallokenttä	Turun kaupunki
Raadinpuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Rieskalähteenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Rosanpuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Särkilahden koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Teräsrautelanpuisto	Turun kaupunki
Turjanpuiston koripallokenttä	Turun kaupunki
Urheilupuiston koripallokenttä 1	Turun kaupunki
Urheilupuiston koripallokenttä 2	Turun kaupunki
Varissuonkentän koripallokenttä	Turun kaupunki
Lentopallokentät	
Aunelankentän lentopallokenttä	Turun kaupunki

Honkaistenpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Hurtтивуoren pallokenttä	Turun kaupunki
Härkähaan lentopallokenttä	Turun kaupunki
Ilpoisten urheilukentän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Impivaaran lentopallokenttä 1	Turun kaupunki
Impivaaran lentopallokenttä 2	Turun kaupunki
Jukolanpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kalevanpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kastaripuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Katariinankentän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kotimetsänpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Koukkukankareenpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kuikkulankentän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kuukkelinpuisto	Turun kaupunki
Lausteenpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Luolavuorenpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Marjamaanpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Mikkolamäen lentopallokenttä	Turun kaupunki
Moikoistenmäen pallokenttä	Turun kaupunki
Munterinpuiston lentopallo- ja koripallokentät	Turun kaupunki
Paakarlanpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Perämiehenkadun pallokenttä	Turun kaupunki
Perämiehenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Peter Thorwösten niitun lentopallokenttä	Turun kaupunki
Poropuisto	Turun kaupunki
Rakennusmestarinpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Runosmäen kentän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Satavan lentopallokenttä	Turun kaupunki
Sepeteuksenpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Syvälahdenpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Urheilupuiston lentopallokenttä 1	Turun kaupunki
Urheilupuiston lentopallokenttä 2	Turun kaupunki
Urheilupuiston lentopallokenttä 3	Turun kaupunki
Urheilupuiston lentopallokenttä 4	Turun kaupunki
Varissuonkentän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Varisvuoren lentopallokenttä	Turun kaupunki

Veneveistämönrannan pallokenttä	Turun kaupunki
Välskärinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Yrjänänpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Beachvolleykentät	
Ekvallon uimarannan beachvolleykenttä	Turun kaupunki
Halisten koulun lentopallokenttä	Turun kaupunki
Ilmestyspäivän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Ingegerdinpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kansanpuisto	Turun kaupunki
Kisapuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Kupittaaan beachvolleykenttä 1	Turun kaupunki
Kupittaaan beachvolleykenttä 2	Turun kaupunki
Kuuvuoren lentopallokenttä 1	Turun kaupunki
Kuuvuoren lentopallokenttä 2	Turun kaupunki
Teräsrautelanpuiston lentopallokenttä	Turun kaupunki
Urheilupuiston beachvolleykenttä 1	Turun kaupunki
Urheilupuiston beachvolleykenttä 2	Turun kaupunki
Urheilupuiston beachvolleykenttä 3	Turun kaupunki
Urheilupuiston beachvolleykenttä 4	Turun kaupunki
Varissuonkentän lentopallokenttä	Turun kaupunki
Eri kokoiset pallokentät	
Aunelan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Elinanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Erik Julinin puiston pallokenttä	Turun kaupunki
Fleminginpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Frantsinkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Haarlankentän pallokenttä	Turun kaupunki
Hannunniitun kenttä 1	Turun kaupunki
Hannunniitun kenttä 2	Turun kaupunki
Hannunniitun koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Harakkapuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Honkaistenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Hurtтивуoren pallokenttä	Turun kaupunki
Härkähaan pallokenttä	Turun kaupunki
Ilmestyspäivänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Ilpoisten urheilukenttä	Turun kaupunki

Impivaaran kivituhkakenttä	Turun kaupunki
Impivaaran kumirouhekenttä	Turun kaupunki
Impivaaran nurmikenttä	Turun kaupunki
Ingegerdinkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Iso-Heikkilänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Juhannuskukkulan pallokenttä	Turun kaupunki
Jukolanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Jyrkkälän pallokenttä	Turun kaupunki
Jäkärän urheilupuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kaistarniemenpuiston kenttä	Turun kaupunki
Kakserran koulun kenttä	Turun kaupunki
Kanslerinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kastaripuiston kenttä	Turun kaupunki
Katariinankentän pallokenttä	Turun kaupunki
Kettupuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kisapuiston nurmikenttä	Turun kaupunki
Kisapuiston pallokenttä 1	Turun kaupunki
Kisapuiston pallokenttä 2	Turun kaupunki
Kisapuiston pallokenttä 3	Turun kaupunki
Kivimaanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Korppolaismäen pallokenttä	Turun kaupunki
Kotimetsänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Koukkukankareen pallokenttä	Turun kaupunki
Kreivilän koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Kuhilaspuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 1 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 10 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 11 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 2 kumirouhekenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 3 santakenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 5 lämmitettävä kumirouhekenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 6 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 7 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 8 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kupittaa 9 nurmikenttä	Turun kaupunki
Kurjenmäen pallokenttä	Turun kaupunki

Kuukkelipuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kuuvuoren urheilukenttä	Turun kaupunki
Kyläanalustanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kyläsuonpuiston kenttä	Turun kaupunki
Kärsämäen urheilupuisto	Turun kaupunki
Kärsämäen urheilupuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Laholanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Lauritsanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Lausteen perhekuntoutuskeskuksen pallokenttä	Turun kaupunki
Liljalaakson pallokenttä	Turun kaupunki
Lounatuulenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Luolavuorenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Mannerheimipuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Marjamaanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Maunu Frillen puiston pallokenttä	Turun kaupunki
Mikkolanmäen pallokenttä	Turun kaupunki
Moision koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Myllymäenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Nummenpuiston kenttä	Turun kaupunki
Nuppulanpuisto	Turun kaupunki
Oinasmäen Joosepin pallokenttä	Turun kaupunki
Ojarannanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Orjasmäen pallokenttä	Turun kaupunki
Paavolan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Pahaniemenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Paimalan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Pakkarinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Parkin kumirouhekenttä / tekojäärata	Turun kaupunki
Parolanpuiston kenttä	Turun kaupunki
Peltolanpuiston kenttä	Turun kaupunki
Pernon koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Peter Thorwösten niitun pallokenttä	Turun kaupunki
Piiparinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Pikkunotkon pallokenttä	Turun kaupunki
Pormestarinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Pulmussuonpuiston pallokenttä	Turun kaupunki

Pässinlohkon pallokenttä	Turun kaupunki
Pääskyyvuoren koulun kenttä	Turun kaupunki
Raisiojoenrannan pallokenttä	Turun kaupunki
Rakennusmestarinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Raskinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Raunistulan kumirouhekenttä (TuWe)	Turun kaupunki
Raunistulanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Rautalanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Rosanpuiston kenttä	Turun kaupunki
Rummunlyöjänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Runosmäen kenttä	Turun kaupunki
Ruukinaukion pallokenttä	Turun kaupunki
Saarnipuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Samppalinnan pallokenttä	Turun kaupunki
Sastamalan pallokenttä	Turun kaupunki
Savonkedon pallokenttä	Turun kaupunki
Sigismundinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Sikaojanpuiston pallokentät	Turun kaupunki
Skandinavianpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Suikkilan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Suulikentän pallokenttä	Turun kaupunki
Suurpäänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Syvälahdenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Särkilahden koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Tallimäen kentän pallokenttä	Turun kaupunki
Tallimäenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Talolanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Tammispaltanpuiston pallokenttä 1	Turun kaupunki
Tammispaltanpuiston pallokenttä 2	Turun kaupunki
Tammispaltanpuiston pallokenttä 3	Turun kaupunki
Teräsrautelanpuisto	Turun kaupunki
Tortinmäen pallokenttä	Turun kaupunki
Turjanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Turun Lyseon kenttä	Turun kaupunki
Tyytikinpesä	Turun kaupunki
Urheilupuiston alavälikenttä	Turun kaupunki

Urheilupuiston ylähiekkakenttä	Turun kaupunki
Urheilupuiston yläkumirouhe-kenttä	Turun kaupunki
Varissuonkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Vasaramäen kumirouhekenttä	Turun kaupunki
Vilkkilänmäen pallokenttä	Turun kaupunki
Vinteripuiston urheilukenttä	Turun kaupunki
Vräkinniitun pallokenttä	Turun kaupunki
Vähäheikkilänkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Wäinö Aaltosen koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Väinölänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Välskärinpuisto	Turun kaupunki
Vätinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Pesäpallokentät	
Kupittaaanpuiston pesiskenttä 1	Turun kaupunki
Kupittaaanpuiston pesiskenttä 2	Turun kaupunki
Kupittaaanpuiston pesäpallostadion	Turun kaupunki
Sikaojanpuiston pesäpallokenttä	Turun kaupunki
Tenniskentät	
Härkämäen tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Honkaistenpuiston tenniskenttä	Turun kaupunki
Kisapuiston tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Kisapuiston tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Härkämäen tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Impivaaran tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Impivaaran tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Impivaaran tenniskenttä 3	Turun kaupunki
Impivaaran tenniskenttä 4	Turun kaupunki
Impivaaran Tenniskeskuksen ulkotenniskenttä 1	
Impivaaran Tenniskeskuksen ulkotenniskenttä 2	
Impivaaran Tenniskeskuksen ulkotenniskenttä 3	
Impivaaran Tenniskeskuksen ulkotenniskenttä 4	
Impivaaran Tenniskeskuksen ulkotenniskenttä 5	
Jäkärälän urheilupuisto	Turun kaupunki
Voudinpuiston tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Voudinpuiston tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Voudinpuiston tenniskenttä 3	Turun kaupunki

Luolavuorenpuiston tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Luolavuorenpuiston tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Raunistulankenttä	Turun kaupunki
Suikkilanpuiston tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Suikkilanpuiston tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Urheilupuiston tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Urheilupuiston tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Urheilupuiston tenniskenttä 3	Turun kaupunki
Urheilupuiston tenniskenttä 4	Turun kaupunki
Urheilupuiston tenniskenttä 5	Turun kaupunki
Varissuonkentän tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Varissuonkentän tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Varissuonkentän tenniskenttä 3	Turun kaupunki
Vasaramäenpuiston tenniskenttä 1	Turun kaupunki
Vasaramäenpuiston tenniskenttä 2	Turun kaupunki
Vasaramäenpuiston tenniskenttä 3	Turun kaupunki
Jääkiekkokaukalot	
Parkin jääkiekkokaukalo (kumirouhepohja)	Turun kaupunki
Luistelukentät	
Aunelan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Frantsinkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Haarlankentän pallokenttä	Turun kaupunki
Hannunniitun kenttä	Turun kaupunki
Honkaistenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Härkähaan pallokenttä	Turun kaupunki
Ilmestyspäivänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Ilpoisten urheilukenttä	Turun kaupunki
Ingegerdinkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Juhannuskukkulan pallokenttä	Turun kaupunki
Kaks Kerran koulun kenttä	Turun kaupunki
Kastarinpuiston kenttä	Turun kaupunki
Kettupuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kreivilän koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Kupittaa pallokenttä 3	Turun kaupunki
Kuukkelinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kuuvuoren urheilukenttä	Turun kaupunki

Kärsämäen urheilupuisto	Turun kaupunki
Liljalaakson pallokenttä	Turun kaupunki
Mannerheimipuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Mikkolanmäen pallokenttä	Turun kaupunki
Moision koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Nuppulanpuisto	Turun kaupunki
Paavolan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Pansio	Turun kaupunki
Peltolanpuiston kenttä	Turun kaupunki
Piiparinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Pikkunotkon pallokenttä	Turun kaupunki
Pääskylvuoren koulun kenttä	Turun kaupunki
Rakennusmestarinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Rautalanpuisto	Turun kaupunki
Rummunlyöjänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Runosmäen kenttä	Turun kaupunki
Ruukinaukion pallokenttä	Turun kaupunki
Saarnipuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Samppalinnan pallokenttä	Turun kaupunki
Sikaojanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Suikkilan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Suurpäänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Tallimäenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Tammispaltanpuiston pallokenttä 1	Turun kaupunki
Tammispaltanpuiston pallokenttä 3	Turun kaupunki
Turjanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Turun lyseon pallokenttä	Turun kaupunki
Urheilupuiston yläkenttä	Turun kaupunki
Varissuon kenttä	Turun kaupunki
Vinterinpuiston urheilukenttä	Turun kaupunki
Vähäheikkilänkentän pallokenttä	Turun kaupunki
Wäinö Aaltosen koulun urheilukenttä	Turun kaupunki
Vätinpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Iso jääkenttä / jääpallokenttä	
Korttelikaukalot	
Elinanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki

Hannunniitun kenttä	Turun kaupunki
Jäkärän urheilupuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Kuukkelipuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Paavolan koulun pallokenttä	Turun kaupunki
Pansio	Turun kaupunki
Peltolanpuiston kenttä	Turun kaupunki
Sikaojanpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Suurpäänpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Tallimäenpuiston pallokenttä	Turun kaupunki
Turun lyseon pallokenttä	Turun kaupunki
Wäinö Aaltosen koulun urheilukenttä	Turun kaupunki
Tekojäät	
Parkin kumirouhekenttä / tekojäärata	Turun kaupunki
Varvintorin muovijää	Turun kaupunki
Yhdistelmäkentät	
Frantzin monitoimikenttä	Turun kaupunki
Halisten koulun monitoimikenttä	Turun kaupunki
Jyrkkälän kenttä	Turun kaupunki
Marjavuori	Turun kaupunki
Rummunlyöjänpuiston monitoimikenttä	Turun kaupunki
Tallimäen kentän monitoimikenttä	Turun kaupunki
Ylikylänpuiston skeittipaikka	Turun kaupunki
Petankkikentät	
Halisten koulu	Turun kaupunki
Kisapuiston petanque-kenttä	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 1	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 10	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 2	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 3	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 4	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 5	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 6	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 7	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 8	Turun kaupunki
Kupittaaan petankkikenttä 9	Turun kaupunki
Sepänpuistikko	Turun kaupunki

Ulkokuntoiluvälineet	
Ekvallon uimaranta	Turun kaupunki
Frantsin kenttä	Turun kaupunki
Haarla	Turun kaupunki
Härkämäki	Turun kaupunki
Ilpoinen	Turun kaupunki
Koivula	Turun kaupunki
Koroinen	Turun kaupunki
Kukola	Turun kaupunki
Kupittaa	Turun kaupunki
Lauste	Turun kaupunki
Moikoinen	Turun kaupunki
Pansio	Turun kaupunki
Ruissalo	Turun kaupunki
Runosmäki	Turun kaupunki
Teräsrautela	Turun kaupunki
Urheilupuisto	Turun kaupunki
Varissuo	Turun kaupunki
Muut	
Varissuon panna-arena	Turun kaupunki

Liite 4. Sulka I -hankkeen raportti 29.5.1998.

Turku:167 000 asukasta, pinta-ala 243 km²

Päivän aikana paikalla kolmessa eri ulkoiluasioita käsittelevässä tilaisuudessa yhteensä 29 henkilöä. Mukana olivat mm. kaupunginhallituksen edustaja, liikuntalautakunnan vpj, liikuntatoimenjohtaja, apulaisliikuntatoimenjohtaja, kaupungin ulkoilu- ja urheiluasiamies, liikuntasiihtiteeri, ympäristölautakunnan pj, luonnonsuojelutarkastaja, kaavoituspäällikkö, metsätyönjohtaja, kaupunginpuutarhuri, läänin liikuntatoimintatarkastaja, Varsinais-Suomen liiton edustaja, sekä eri järjestöjen, seurojen ja yhdistysten edustajia. Suomen Ladun virallisina edustajina olivat paikalla toiminnanjohtaja Tuomo Jantunen, projektsiihtiteeri Matti Hirvonen, aluesiihtiteeri Ritva Lehto, Erkki Saarnio, Seppo Kompuinen ja Jarmo Karjalainen.

KOHDE	NYKYTILANNE	KEHITTÄMINEN
1. Virkistysalueet	<ul style="list-style-type: none"> yhteensä 2850 ha 	
1.1 Lähipuistot	<ul style="list-style-type: none"> 322 ha 	
1.2 Ulkoilupuistot	<ul style="list-style-type: none"> 1276 ha, käyttö kovaa, vaarana ylikuormitus (esim. Aurasillan alue) nurmikoita saa tallata ja käyttää! hyvät olosuhteet, kokonaisvaltaisessa suunnittelussa puutteita 	<ul style="list-style-type: none"> puistoverkoston täydentäminen
1.3 Ulkoilualueet		<ul style="list-style-type: none"> kehittämissuunnitelman laadinta ulkoilureittien kehittäminen, mm. latu kaupungista Ruissaloon kevyen liikenteen väylää pitkin
1.3.1 Ruissalo	<ul style="list-style-type: none"> kaupungin suosituin ulkoilualue, pinta-ala ?, rengasreitti 2,5 km, hiihtolatu 7,5 km, lähes koko saaren kiertävä luontopolku Kansanpuisto, opastuskeskus, leirintäalue 190 ha, vesialueet 298 ha, 7389 kävijää -97, 4 venelaituria, 2 saunaa, uimaranta, hyvät telttailumaastot, kioski 173 ha, vesialueet 114 ha, 6954 kävijää -97, ympärillä pieniä saaria suojaisa vierasvenelaituri, sauna, keittokatos, kahvila 17 ha, vesialueet 400 ha, 5441 yöpymisvuorokautta -97, 2 saunaa, kahvio, luontopolku, läheiset pikkusaaret myös käytössä saariin vesibussiyhteys Aurajoelta päivittäin (Pähkinäinen 3krt /vko) ongelmana kohteiden saavutettavuus, talvikäyttö hankalaa 0,7 ha, sauna, hiekkaranta, keittokatos 	
1.3.2 Maisaari (Rymättylä)		
1.3.3 Pähkinäinen (Rymättylä)		
1.3.4 Vepsä (Aristo)		
1.3.5 Kalikka (Yläne, Pyhäjärvi)		<ul style="list-style-type: none"> saarten kehittäminen esim. retkiluistelun tukikohtina
1.4 Retkeilyalueet		
(1.4.1 Kuhnakuono)	<ul style="list-style-type: none"> ei kaupungin alueella (Mynämäki, Vahto, Nousiainen, Yläne, yhteensä n. 7000 ha) 	<ul style="list-style-type: none"> Kurjenrahan kansallispuiston toteuttaminen (v. 2002) laajentaa reitistöä myös Turun kaupungin alueelle
1.5 Erämaa-alueet	<ul style="list-style-type: none"> ei 	
2. Ulkoilureitit		

<p>2.1 Kevyen liikenteen väylät</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yhteensä 328 km (jalankulku/pyörätiet 263, raitit 65 km) • merkittäminen ja viitoitus kiitävällä tasolla • ongelmana keskustan alue → ruutukaava 1800 –luvun alusta • liikennejärjestelyjen selvitys käynnissä • kävelytiet ja jalkakäytävien levennykset keskustaan suunnitteilla • yleissuunnitelma pp -parkkipaikoista hyväksytty • puistoalueiden laajennus kehittäillä → väylät viheralueille • Aurajoen kehittäminen käynnissä → satama- ja kasarmialue jarruna • Aurajoen pyöräilyreitti → oma esite ja kartta • ajan tasalla oleva pyöräilykartta 	<ul style="list-style-type: none"> • valmiiden suunnitelmien toteuttaminen • omat erilliset väylät pyöräilijöille ja jalankulkijoille keskustassa • väylät molemmin puolin Aurajokea Liettoon saakka • lisää kohteita / tavoitteita pyöräilijöille • Turku pyöräilyn saaristoreitin yhdeksi pääkohteeksi • vuosittaisen Aurajoki pyöräilytapahtuman jatkokehittäminen
<p>2.2 Kuntoradat, -polut ja ladut</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntoratoja 48 km (valaistuja n. 20 km, latuja n. 85 km) - kuntoradat n. 23 km, yhdysreitit ("ulkolulutiet") n. 25 km • latukartta, johon merkitty myös muut reitit • uusi "Retkeilijän kartta" kehittäillä, johon merkitty myös luonnossa kulkevat rakentamattomat polut ja luontokohteet • n. 1500 merkkiä, viitoitus paikoitellen puutteellista • reitit pääosin hyvässä kunnossa, paikoin hieman rapistuneet • Runosmäkeen tulossa viitat 100 m välein 	<ul style="list-style-type: none"> • yhdysreitiverkoston täydentäminen • kartat ja opastetaulut lähtöalueille • palveluita reittien varsille: laavut, nuotiopaikat ym. • säännöllinen kunnostus ja ylläpito • uuden kartan suunnittelu ja toteuttaminen
<p>2.3 Luontopolut 2.3.1 Ruissalo 2.3.2 Katariinanlaakso 2.3.3 Kyyriä – Toijainen 2.3.4 Pomonrahka 2.3.5 Runosmäki 2.3.6 Maisaari 2.3.7 Moikoinen 2.3.8 Jäkärliä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 20 km, 45 maastotaulua / 4 infotaulua • 2 km, 25/3, oma esite, ongelmana ilkivalta • 5 km, 28/2 • 2 km, 12/1, oma esite • 4 km, ei tauluja • 3 km, 15/0 • 3,5 km, 14/1 • 6 km, 7/0, monistettu esite 	<ul style="list-style-type: none"> • vuosittainen huolto, opasteisen ja opasvihkosten kehittäminen • luontopolun uudistaminen
<p>2.4 Retkeilyreitit (2.4.1 Kuhankuonon retkeilyreitistö)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tortinmäestä yhteydet Kuhankuonon reitistöön, joka sijaitsee Myllymäen, Nousiaisten, Vahdon ja Yläneen kuntien alueella. 	<ul style="list-style-type: none"> • reitistön ylläpidon uudelleen järjestäminen Kurjenrahkan kansallispuiston opastus- ja monitoimikeskuksen valmistuttua (v. 2002)
<p>2.5 Eräreitit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ei 	
<p>2.6 Vesistöreitit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turku –Pöytyä • kysyntää enemmän kuin reittejä • Halisten koskella paikka liikuntarajoitteisille • Aurajoen melontareittiä kehitetään 	<ul style="list-style-type: none"> • Turku-Vahto-Rusko –melontareitin toteuttaminen • lisää rantautumispaikkoja Aurajoelle
<p>2.7 Ratsastusreitit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tulossa Artukaisiin Jalostajan metsän ympäristöön 	
<p>2.8 Koirareitit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • *? km 	
<p>2.9 Maastopyöräilyreitit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ei virallisia reittejä, Hirvensalossa rata • Turun Ladun ylläpitämien latujen pohjia käytetään • koirapolkuja käytetään →kielletty 	<ul style="list-style-type: none"> • ohjaaminen omille reiteilleen • metsäautoteiden hyödyntäminen • jätämään käyttö Nunnavuoressa
<p>2.10 Moottorikelkkareitit</p>	<ul style="list-style-type: none"> • reitti lentokentän ympäri 	

3. Ulkoilukeskukset		
3.1 Rinne- ja maastohiihtokeskukset 3.1.1 Hirvensalon Hiihtokeskus	<ul style="list-style-type: none"> • Rengasreitit 2 km (valaistu), 1,6 ja 5 km • slalom –kausi n. 4 kk • vuokrattu yrittäjälle • ei 	<ul style="list-style-type: none"> • lasten hiihtomaan rakentaminen Lausteen Lehmälahteen • kesäkäytön lisääminen (esim. maastopyöräily, alamäkiäjo, rullaluistelu, rullalautailu) • lasten hiihtomaan rakentaminen, parkkialueelle lähtöpaikka
3.2 Retkeilykeskukset		
3.3 Leirintäalueet		
3.2.1 Ruissalon leirintäalue 3.3.2 Ahtelan nuorisoleirikeskus (Sauvo) 3.3.3 Tippusundin nuorisoleirialue 3.3.4 Vienolan nuorisoleirialue 3.3.5 Nukkumajoen nuorisoleirialue	<ul style="list-style-type: none"> • pinta-ala 17 ha, 30 135 yöpyjää –97, asuntovaunualue, retkeilymaja, uimaranta, kioski, sauna, soutuveneisen vuokrausta • valtuuston päätös alueen siirrosta tehty →”jäissä” • 44 ha/5 729 kävijää –97, runsaasti palveluja (mm. seikkailurata) • ?ha/2 931 (Taivassalo) • ?ha/1 792 (Rymättylä) • ?ha/442 (Inari) 	<ul style="list-style-type: none"> • alueen kunnostaminen ja palveluiden monipuolistaminen
3.4 Ulkoilumajat		
3.3.1 Isoisten hiihtomaja(Turun Hiihtäjät) 3.3.2 Lausten hiihtomaja 3.3.3 Paimaalan urheilutalo 3.3.4 Paattisten Pamauksen hiihtomaja 3.3.5 Paattisten Puhdin hiihtomaja 3.3.6 Turun Ladun ulkoilumaja (Rusko) 3.3.7 Kiilopään maja (Inari)	<ul style="list-style-type: none"> • n. 600 kävijää –97 • 400/-99 • 1200/-97 • 900/-97 • 900/-97 • 5000/-97 • 3 306 majoitusvuorokautta –97 	<ul style="list-style-type: none"> • palveluista tiedottaminen
3.5 Uimarannat ja uimapaidat		
3.4.1 Ekvalla 3.4.2 Ispoinen 3.4.3 Saaronniemi (Ruissalo) 3.4.4 Ruissalon kansanpuisto 3.4.5 Jäkärilän hiekkakuopat	<ul style="list-style-type: none"> • 3 uimarantaa, 2 uimapaidkaa, 1 avantouintipaikkaa • 500 m hiekkarantaa, kioski, wc • sauna, kioski, wc, avantouintipaikka (Turun Avantouimarit) - ongelmana veden laatu →murtovesi • kori-, lento-, ja käsipallokenttä, soutuveneisen vuokrausta • uimapaidat • uimapaidat 	<ul style="list-style-type: none"> • suunnitellun 5 uimapaidan rakentaminen • avantouintipaikan kunnostaminen • uusi au-paikka Maariaan, toiminta yksityiselle
3.6 Veneliyn ja melonnan tukikohdat		
3.5.1 Pitkäsalmen melontakeskus 3.5.2 Aurajoen vierasvenesatama 3.5.3 Aurajoen ”parkkipaikka” 3.5.4 Vuokrattavat venepaidat 3.5.45 Pursiseurojen tukikohdat	<ul style="list-style-type: none"> • kahvio, kanoottien, soutuveneiden ja kirkkoveeneen vuokrausta • uusitu satama Turun Linnan vieressä, monipuoliset palvelut • viisi pysäköintikiekoilla toimivaa paikkaa, opasteet • kaupungilla viisi tukikohtaa • seuroilla kuusi tukikohtaa + kohdassa 1.3 mainitut saaret • Vepsässä ja Maisaassa kanoottien vuokrausta • Pinellan luona kanoottien vuokrauspiste • rullaluisteliijoille ja –lautailijoille tulossa oma keskus Kupittaalle 	
3.7 Muut		
4. Luonnonsuojelualueet ja luontokohteet		
4.1 Suojelun alaiset luontokohteet 4.1.1 Friskalanlahti (Natura)	<ul style="list-style-type: none"> • 16 luonnonsuojelualueetta, yhteensä 397 ha • 14 ha, linturetkikohde, lintutorni 	<ul style="list-style-type: none"> • kohteiden hyödyntäminen ja kehittäminen opetustarkeoituksessa • pitkospuureitin rakentaminen

<p>4.1.2 Kaerlan Nunnavuori</p> <p>4.1.3 Katariinanlaakso</p> <p>4.1.4 Kulho</p> <p>4.1.5 Muhkurin lehto</p> <p>4.1.6 Pomponrahka</p> <p>4.1.7 Rauvonlahti</p> <p>4.1.8 Ruissalo</p> <p>4.1.9 Toijaisten lehto</p> <p>4.1.10 Metsäkylä-Kuninkoja</p> <p>4.1.11 Katariinan Kuusiston Kappelinmäki</p> <p>4.1.12 Katariinan Kuusistonlahti</p> <p>4.1.13 Kaarinan Vaarniemi</p> <p>4.1.14 Rymättylän Pähkinäinen</p> <p>4.1.15 Kurjenrahka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 1 ha • 17 ha, luontoretkeilykohde, luontopolku • 21 ha • 77 ha • 5 ha • 4 ha, linturetkikohde, pitkospuureitti • 56 + 29 ha, opastuskeskus Tammerterho, luontopolku, 2 lintutornia • 1 ha • 10 ha • 30 ha • • 11 ha • 51 ha • 70 ha 	<ul style="list-style-type: none"> • osa Kurjenrahkan kansallispuistoa
<p>4.2 Kansallispuistot</p> <p>4.2.1 Kurjenrahka (Natura)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2 540 ha, Lounais-Suomen laajin ja monipuolisin suojeltu suoalue - Kuhankuonon retkeilyreitistö (ulottuu Turun alueelle v. 2002) • ei 	<ul style="list-style-type: none"> • opastuskeskuksen suunnittelu ja rakentaminen (Yläneen kunta ja Metsähallitus)
<p>4.3 Luonnonpuistot</p>		
<p>5. Muut ulkoilukohteet ja -asiat</p>		
<p>5.1 Kalastusmahdollisuudet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vesialuetta 4600 ha, josta 2000 ha hallinnollisella alueella • Aurajoen ja Airiston kalastusalueet, kala- ja rapuistutukset - Aurajoessa 38 eri kalalajia • Vepsän, Maisaaren ja Pähkinäisten saarilla oma kalstusalue • Halisten kalaporras (-95) →lohikalojen kalastus yläjuoksulla • Hallinnollinen alue - 4 metsäystyseuraa / -seuruetta, 1 koirankouluttajayhdistys • Kaupungin maat muiden kuntien alueella - 15 metsäystyseuraa • harrastaa saa vain seurojen kautta, hirvenmetästystä Maisaassa 	<ul style="list-style-type: none"> • kutupaikkojen kunnostus, opastustupa Halisiin
<p>5.2 Metsäystysmahdollisuudet</p>		
<p>5.3 Muut</p>		
<p>6. Tiedottaminen ja markkinointi</p>		
<p>6.1 Kartat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ajan tasalla oleva latukartta, jossa myös muut ulkoilureitit • hyvä pyöräilykartta 	<ul style="list-style-type: none"> • suunnitellun retkeilyjään kartan toteuttaminen • Kuhankuonon retkeilyreitistö+Kurjenrahkan kp. kartta n. 2002
<p>6.2 Opasteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opastustaulut puuttuvat paikoittain kokonaan tai ovat vanhentuneita • reittien viitoitus ja merkintä pääosin hyvää, paikallisia puutteita 	<ul style="list-style-type: none"> • kunnan opastustaulut lähtöalueilla (kartat ja Olet tässä! –taulut) • viitoituksen uusiminen ja tarkentaminen paikoittain • keskustaan opastetaulu, jossa reitit ja käyntikohteet
<p>6.3 Esitteet ja tiedotteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pääosa ulkoilukohteista esitelty liikuntaviraston julkaisuissa ja kar-toissa 	<ul style="list-style-type: none"> • yhteistyön lisääminen paikallislihdistön kanssa • luontopoluista ja –kohteista yhteinen esite • tiedote joka talouteen kerran vuodessa
<p>6.3 Muut</p>	<ul style="list-style-type: none"> • internetiä hyödynnetty osittain 	<ul style="list-style-type: none"> • käytön lisääminen ja tietojen säännöllinen päivittäminen